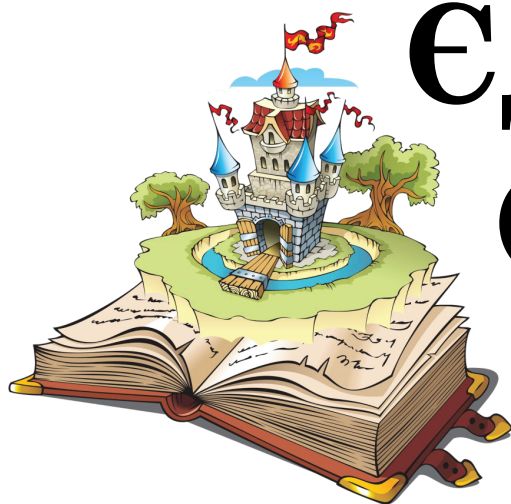

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КУ «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ №18
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»

Кравець Валентина Владиславівна

КНИЖКА ЄДНАЄ СВІТ

**Інтерактивні матеріали
до уроків зарубіжної літератури
в 5 класі**

Номінація «Навчально-методичний посібник»

Вінниця
ТВОРИ
2020

УДК 373.5.016:821(100)](072)

К 78

Рекомендовано методичною радою
комунального закладу “Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №18
Вінницької міської ради”
(протокол №3 від 14.01.2020р.)

Автор **Кравець Валентина Владиславівна**, вчитель зарубіжної літератури
Комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №18 Вінницької місь-
кої ради» вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання - “старший учитель”.

Рецензенти:

1. Подорожняк О. П., заступник директора з навчально-виховної роботи
комунального закладу “Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 18 Вінницької
міської ради”, вчитель математики вищої кваліфікаційної категорії, педагогіче
звання - “учитель - методист”
2. Поляруш Н. С., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри
української літератури Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Кравець В. В.

К 78 Книжка єднає світ (Інтерактивні матеріали до уроків зарубіжної
літератури в 5 класі) Навчально-методичний посібник / В. В. Кравець. –
Вінниця: ММК, 2020. – 84 с.

ISBN 978-966-949-310-1

У навчально-методичному посібнику розкриваються актуальні питання мето-
дики викладання зарубіжної літератури в школі. Висвітлюються сучасні підходи
до сприйняття й аналізу художнього твору, вивчення біографії письменника та
літера-турознавчих термінів. Пропонується система методів, прийомів, видів і
форм навчальної діяльності, яка спрямована на розвиток творчої особистості,
формування гуманістичного світогляду, високої моралі, естетичних смаків, а також
якостей громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової
спільноти.

Матеріали посібника стануть у нагоді вчителям зарубіжної літератури, студен-
там-філологам та учням.

УДК 373.5.016:821(100)](072)

ISBN 978-966-949-310-1

© Кравець В.В., 2020
© ТОВ "ТВОРИ", 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА	8
1.1. Особливості вивчення літературознавчих термінів	10
1.2. Особливості вивчення біографії письменника	12
1.3. Методи та прийоми роботи над прозовими та епічними творами	15
РОЗДІЛ II. ІНТЕРАКТИВНІ МАТЕРІАЛИ ДО УРОКІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В 5 КЛАСІ	17
Художня література – духовна скарбниця людства.....	18
Роль книги в сучасному житті.....	19
Фольклор, його характерні ознаки	20
Прислів'я	21
Приказки	22
Загадки	23
Пісні	24
Казки народів світу	25
Жанрова специфіка фольклорної й літературної казки. Різновиди казок.....	26
«Панчатантра» – перша у світі фольклорна збірка.....	27
Індійська народна казка «Фарбований шакал».....	28
Китайська народна казка «Пензлик Маляна»	29
Японська народна казка «Момотаро, або Хлопчик-Персик»	30
«Тисяча і одна ніч» – відома збірка народних казок.....	31
Цикл казок про «Синдбада - мореплавця».....	32
Арабська народна казка «Синдбад - мореплавець».....	33
Брати Якоб і Вільгельм Грімм. Життєвий і творчий шлях.....	34
Брати Якоб і Вільгельм Грімм «Пані Метелиця».....	35
Літературна казка. Теоретична скарбничка.....	36
Оригінал та переклад. Теоретична скарбничка.....	37
Олександр Сергійович Пушкін (1799-1837). Життєвий та творчий шлях.....	38

О. С. Пушкін Вступ по поеми «Руслан і Людмила».....	39
О. С. Пушкін «Казка про мертву царівну і сімох богатирів».....	40
Ганс Крістіан Андерсен (1805 – 1875). Життєвий та творчий шлях.....	41
Ганс Крістіан Андерсен «Непохитний олов'яний солдатик».....	42
Оскар Уайльд (1854-1900). Життєвий та творчий шлях.....	43
Оскар Уайльд «Хлопчик-Зірка».....	44
Природа і людина	45
Поезія. Теоретична скарбничка.....	46
Джон Кітс (1795 – 1821). Життєвий та творчий шлях.....	47
Пейзаж. Теоретична скарбничка.....	48
Джон Кітс «Про коника та цвіркуна».....	49
Джон Кітс «Про коника та цвіркуна». Мнемотаблиця.....	50
Йоганн Вольфганг Гете (1749 – 1832). Життєвий та творчий шлях.....	51
Йоганн Вольфганг Гете «Нічна пісня подорожнього».....	52
Генріх Гейне (1797 - 1856). Життєвий та творчий шлях.....	53
Генріх Гейне «Задзвени із глибини...».....	54
Ернест Сетон-Томпсон (1860—1946). Життєвий та творчий шлях.....	55
Ернест Сетон-Томпсон «Снап»	56
Світ дитинства	57
Марк Твен (1835-1910). Життєвий та творчий шлях.....	58
Портрет, сюжет, повість. Теоретична скарбничка.....	59
Марк Твен «Пригоди Тома Сойєра».....	60
Елеанор Портер (1868—1920). Життєвий та творчий шлях.....	61
Роман. Теоретична скарбничка.....	62
Елеанор Портер «Полліанна».....	63
Сила творчої уяви	64
Льюїс Керролл (1832 – 1898). Життєвий та творчий шлях.....	65
Марина Цвєтаєва (1892 - 1941). Життєвий та творчий шлях.....	68
Марина Цвєтаєва «Книжки в обкладинках червоних...».....	69

Сучасна література	70
Класична та сучасна література. Теоретична скарбничка.....	71
Персонаж, герой. Теоретична скарбничка.....	72
Роальд Дал (1916 - 1990). Життєвий та творчий шлях.....	73
Роальд Дал «Чарлі і шоколадна фабрика».....	74
Туве Янсон (1914 -2001). Життєвий та творчий шлях.....	75
Туве Янсон «Капелюх Чарівника».....	76
Пауль Маар (нар. 1937). Життєвий та творчий шлях.....	77
Пауль Маар «Машина для здійснення бажань».....	78
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	82

Сьогодні, коли більшість країн прагне до відкритого міжособистісного діалогу між демократичними суспільствами, не можна жити в національній ізоляції. Перед учителями й методистами постає питання: як виховувати нове покоління, щоб воно відчувало належність не тільки до свого етносу, своєї батьківщини, а й до культурної взаємодії людства? Відповідь на це запитання ми знаходимо на уроках зарубіжної літератури.

«Зарубіжна література» – надзвичайно важливий, потрібний та унікальний предмет, поява якого в 1991 році стала можливою лише з набуттям Незалежності в Україні.

Головною метою вивчення «Зарубіжної літератури» в загальноосвітній школі є залучення учнів до кращих здобутків зарубіжної літератури та культури, розвиток творчої особистості (читача), формування високої моралі, гуманістичного світогляду, естетичних смаків, а також якостей громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти. Влучно про це сказав відомий український перекладач, мовознавець і поліглот Микола Лукаш «Книжка єднає світ».

Учителям зарубіжної літератури потрібно підготувати читача, який буде сприймати художній твір не як просте повідомлення про події та героїв, а як явище певного етапу розвитку культури народу.

Маю сподівання, що запропонований методичний посібник буде порадиником і другом як для вчителів-словесників, студентів, так і для учнів загальноосвітніх шкіл. Він допоможе зорієнтуватися в літературному просторі, подарує можливість побувати у творчій майстерні видатних художників слова, поринути в чарівний світ поезії й прози, що дасть можливість збагнути мудрість і красу кращих надбань світової літератури.

Актуальність обраної теми визначається тим, що використання інтерактивних матеріалів на уроках зарубіжної літератури сприяє розвитку розумових здібностей учнів, підвищенню якості знань, формуванню активності школярів під час

навчального процесу.

Важливою педагогічною проблемою є впровадження в освітній процес засобів і методик, які допомагають дітям «відкривати» себе, розкривати власну особистість. Саме робота із пропонованими матеріалами надихає педагога шукати та знаходити нові питання для обговорення, бути винахідливим, робити навчальний процес цікавішим та продуктивнішим.

Учитель, використовуючи матеріали посібника, зможе виконувати різні ролі. Та він буде не лише організатором навчання, а консультантом, керівником та партнером процесу навчання. Однак, у центрі роботи обов'язково має перебувати не вчитель, який вчить, а учень, який вчиться. У результаті буде взаємовигідне партнерство, мета якого розвинути винахідливість, ініціативність, стимулювати інтерес до навчальної діяльності, вміння працювати з будь-яким матеріалом.

Доцільність обраної теми полягає в тому, що системне запровадження поданих технологій у школі призводить до того, що учні поступово опановують їх не тільки як навчальну технологію, вміння аналізувати, самостійно вчитися, критично мислити, але і як метод організації та планування своєї подальшої життєдіяльності. Це сприяє підготовці дітей бути схильними до навчання впродовж життя та стати конкурентноспроможними в майбутньому.

Сподіваюсь, що посібник буде надійним компасом у прекрасному світі усної народної творчості, під час вивчення народних та літературних казок, захоплюючих пригод і фантастичних подорожей улюблених героїв, таких як Момотаро, Малян, Хлопчик-Зірка, Синдбад, Том Сойєр, Гекльберрі Фін, Беккі Тетчер, Аліса, Капелюшник, Полліанна, Чарлі Баккет та багато ін.

РОЗДІЛ І

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ПОСІБНИКА

Методичний посібник укладено відповідно до чинної програми: Світова література. 5-9 класи. Програма для закладів загальної середньої освіти – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 р. зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804.

У методичному посібнику реалізовано структуру літературної освіти, яка затверджена новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти.

Основна мета курсу зарубіжної літератури в 5 класі загальноосвітньої школи – це заохочення до читання.

Вивчення зарубіжної літератури в 5 класі побудовано на поєднанні проблемно-тематичного й жанрового принципів. Така структура дає можливість вивчати твори зарубіжної літератури не тільки за хронологією, а й за принципом концентричного розширення (від простого – до складного, від початкових уявлень про літературне явище або творчість письменника – до поглиблення знань про них).

Саме за таким принципом побудовано методичний посібник, що містить інтерактивні матеріали до сучасних уроків зарубіжної літератури в 5 класі.

Інтерактивні матеріали згруповано у розділи: «Вступ», «Казки народів світу», «Природа і людина», «Світ дитинства», «Сила творчої уяви», «Сучасна література».

Кожен окремий розділ укладено в хронологічній послідовності вивчення відповідних тем, що відображено в календарному плануванні уроків зарубіжної літератури. Окремо кожна навчально-інформаційна картка містить свою структурно-логічну побудову, яка розкриває необхідний матеріал для вивчення, зазначений у чинній програмі в розділі «Предметні компетентності». Матеріал навчально-методичного посібника виділено в чотири тематичні групи, а саме: теоретичний матеріал, біографія письменників, аналіз ліричних та

епічних творів.

Варто зазначити, що навчально-інформаційні картки до уроків відображають логіку діяльності учнів із здобуття читацької компетентності під час вивчення як теми в цілому, так і окремо взятого твору. До використання поданих дидактичних матеріалів учителю необхідно підходити творчо.

Кожна деталь на картках підібрана символічно, що відображено як в малюнках, так і в кольорах. Наприклад, при вивченні понять «оригінал» та «переклад», прізвища українських перекладачів подано на шаблоні жовто-блакитного кольору. При вивченні твору Г. К. Андерсена «Олов'яний солдатик» символічні малюнки олов'яного серця та чорної троянди допомагають учням краще запам'ятати сюжет казки.

Особливістю запропонованих матеріалів є яскраве естетичне оформлення, яке зможе викликати у п'ятикласників неабиякий інтерес до вивчення предмету «Зарубіжна література». Ілюстративний матеріал відповідає віковим особливостям школярів.

Кожна картка містить епіграф, який влучно розкриває ту чи іншу тему. Аналізуючи епіграф, учні поступово переходять до вивчення основного змісту уроку.

1.1. Особливості вивчення літературознавчих термінів

Освіта школярів передбачає не тільки залучення їх до читання різноманітних творів та активізацію читацької діяльності, а й проникнення в природу художнього твору, розуміння особливостей та функцій поетичного слова, його естетичного впливу.

Аби зрозуміти та сприйняти твір, учням слід орієнтуватися в теоретико-літературних поняттях, які вважають своєрідними «ключами» до розуміння художнього твору й літературного процесу взагалі. За допомогою цих понять учні зможуть краще зрозуміти, яким законам підпорядковується мистецтво слова.

Тому, починаючи з 5 класу, школярі мають поступово опановувати поняття з теорії літератури, що й ураховано чинною програмою із зарубіжної літератури.

У 5 класі передбачено ознайомлення учнів з окремими теоретико-літературними поняттями, які надалі поглиблюватимуться в системному курсі зарубіжної літератури. Саме тому важливе місце в навчально-методичному посібнику відведено рубриці «Теоретична скарбничка».

Запропонована рубрика містить інформаційні картки, які знайомлять з такими літературознавчими термінами, як: *фольклор, прислів'я, приказки, загадки, пісні, фольклорні та літературні казки, оригінал та переклад, поезія, пейзаж, портрет, сюжет, повість, роман, фантастика, класична та сучасна література, персонаж, герой*.

Картки із рубрики «Теоретична скарбничка» містять визначення літературознавчих термінів, опорні схеми, увагу звернено й на характерні різножанрові та художні засоби.

Одним з ефективних методів вивчення теорії літератури, який відображено у посібнику, є використання методики опорних схем. За їх допомогою можливо вивчити теоретичний матеріал блоками та забезпечити систематизацію та узагальнення навчального матеріалу з теми.

Програма для 5 класу побудована за жанрово-тематичним принципом,

тому до неї уведено поняття з теорії літератури.

Велике значення під час вивчення понять з теорії літератури має принцип опори на літературний текст. Теоретико-літературні поняття залишаться незрозумілими, допоки учні не побачать або не зможуть уявити собі реалії, які ними представлені в конкретному художньому творі. Наприклад, під час вивчення творчості Ернеста Сетон-Томпсона учні мають засвоїти поняття про оповідання на прикладі твору «Снап», творчості Марка Твена – поняття про повість («Пригоди Тома Сойєра»), Елеанор Портер – роман («Полліанна»).

1.2. Особливості вивчення біографії письменника

Шкільне вивчення зарубіжної літератури неможливо уявити без розгляду життєвого та творчого шляху митця, адже біографія – це ключ до творчості, на що часто вказували й самі письменники. Життєпис митця – це можливість збагнути його епоху та період життя.

Учні 5 класу повинні отримати елементарні знання про письменника та країну, яку представляє його творчість.

У навчально-методичному посібнику подано біографічний матеріал відповідно до вікових особливостей учнів. Використано різні форми та методи, які обов'язково будуть формувати певні предметні компетентності.

Уважаю, доцільним при вивченні біографії письменника буде презентація *портрета митця*. Учитель повинен допомогти учням пізнати письменника як людину. Можна запропонувати дітям подивитися уважно на портрет та визначити риси характеру, які, на їх думку, притаманні цій людині.

Сподіваюся, що правильний вибір *епіграфа* зацікавить дітей і буде спонукати до вивчення творчості письменника. Звичайно, учитель має пояснити яку роль по-сідав автор кожного висловлювання у системі розвитку суспільства.

На уроках зарубіжної літератури вивчаємо творчість письменників різних держав світу, тому буде доцільно ознайомити учнів з прапором тієї країни, творчість якої представляє письменник. Це допоможе провести віртуальну подорож світом слідом за автором.

Поетично яскраво знайомить учнів з життям і творчістю письменника рубрика *«Думки мудрих людей»*. Крилаті вислови відомих мислителів та митців слова змусять замислитися над роллю того чи іншого письменника в літературному процесі.

Рубрика *«Це цікаво»* не залишить дітей байдужими до долі і творчості митця. Саме вона спонукає учнів до дослідницької роботи. І, зазвичай, на наступному уроці учні будуть діляться новими родзинками про письменника, які знайдуть самостійно.

Інтерактивна вправа *«Навігатор»* дозволить учням опрацювати біографію

того чи іншого письменника. За допомогою ключових слів дітям потрібно розповісти про життєвий і творчий шлях митця.

Застосовуючи вправу *«Ланцюжок подій»*, учні вчаться будувати змістовну розповідь про письменника. Такий вид роботи запропоновано при вивченні біографії англійського письменника Льюїса Керролла.

За допомогою *«Компакт-біографії»*, у якій відібрано найважливіші факти, учні вчаться виділяти найважливіші факти із життя письменника.

Ейдос-конспект – це конспект життєвого та творчого шляху письменника у світлинах. Розглядаючи певні картинки, учні мають знайти асоціації з подіями життя автора. Цей конспект допомагає дітям якнайкраще запам'ятати конкретний матеріал. Цей вид роботи розвиває фантазію та критичне мислення. У посібнику такий вид діяльності представлений при вивченні біографії Джона Кітса.

Таймлайн (англ. Timeline – подорожувати) – інструмент, за допомогою якого можна проілюструвати розвиток подій у просторі та часі. Таким чином дітям легше працювати з біографічними довідками, хронологіями, історіями різноматніх процесів та заходів. У посібнику за допомогою запропонованого виду роботи розкрито біографію Генріха Гейне, Братів Грімм.

Надзвичайно поширеними є *ментальні картки* (інтелект картки). Ментальні картки – це освітній інструмент, який допомагає максимально ефективно запам'ятовувати матеріал завдяки синтезу інформації: візуалізації, систематизації, класифікації, асоціації. Створення ментальної карти робить процес вивчення біографії письменника цікавішим і результативнішим. Ментальні картки допомагають розвивати увагу школярів та пам'ять. Різні періоди біографії письменника відповідно зображено різними кольоровими гілками, що змушує розвивати логічне мислення дітей.

Рубрика *«Вшанування пам'яті»* показує учням, що життя письменника залишило слід не тільки в історії розвитку літератури, а й людства.

У 5 класі учні проходять лише підготовку до вивчення біографії письменника, але це не означає, що знання життєпису взагалі не потрібне. У багатьох випадках цей матеріал важливий та необхідний. Цікава особистість, яка розкрива -

ється через життєвий шлях, завжди є взірцем для наслідування кращих людських рис. Знайомство з біографією письменника збагачує емоційну сферу учнів, стимулює також діяльність читацької уяви, образного мислення і, зрештою, готує до сприймання й осмислення програмного твору.

1.3. Методи та прийоми роботи над прозовими та епічними творами

Учитель зарубіжної літератури має донести до учнів думку про єдність світового літературного процесу.

Учні мають навчитись усвідомлювати, як створюється художній образ, які прийоми застосовує письменник задля естетичного впливу на читача.

Важливим кроком у вирішенні цієї проблеми є підготовка самого вчителя, правильний підбір всіх необхідних дидактичних засобів навчання.

У навчально-методичному посібнику запропоновано ряд інтерактивних матеріалів (частково у вигляді навчально-інформаційних карток), які допоможуть учителю-словеснику.

Кожна навчально-інформаційна картка містить структурно-логічну схему:

рубрика «Словничок» знайомить учнів із невідомими словами;

основні відомості про твір фіксують автора, рік написання, жанр, тему, ідею;

опорний конспект «Історія створення» за допомогою опорних слів, ілюстрацій учні знайомляться з тим шляхом, який пройшов твір, щоб дійти до читача;

матеріали до вивчення змісту твору: план, ейдос-конспект, кросенс, мнемотехнічні таблиці, символи твору в ілюстраціях;

рубрика «Будьмо знайомі» знайомить учнів з літературними персонажами за допомогою опорних схем, таблиць;

ілюстративний матеріал допомагає уявити того чи іншого персонажа чи певний епізод із твору; порівняти з героями художніх фільмів,

ілюстрації-символи допоможуть учням краще запам'ятати художні деталі, наприклад, зображення бандеролі з назвою «Небезпечно» одразу нагадає учням твір Е. Сетона-Томпсона «Снап»;

рубрика «Мандрівний сюжет» знайомить з подібними творами інших національних літератур.

Предмет «Зарубіжна література» має сприяти естетичному вихованню, формуванню світогляду майбутніх громадян України. Тому без розгляду зв'язків

зарубіжної літератури з Україною нам не обійтися. як під час розгляду теоретичних понять, так і при вивченні спадщини конкретних митців та їх творів.

Предмет допомагає не лише відкрити літературу багатьох народів світу, а й глибше пізнати рідну, адже вивчення зарубіжної літератури ведеться в тісному зв'язку з українською. Тому в посібнику розкривається поняття про оригінал та переклад.

У навчально-методичному посібнику відведено місце для знайомства з відомими українських перекладачами. Звертається увага на те, що твори зарубіжної літератури перекладали такі видатні українські письменники як Марко Вовчок, Борис Грінченко, Павло Грабовський, Іван Франко, Леся Українка, Максим Рильський, Микола Зеров, Наталя Забіла та ін.

Увага до літературних надбань народів світу свідчить про прагнення українських письменників донести до нашого читача зерно світової мудрості, розкрити міжлітературний діалог, що дозволяє порівняти кращі традиції в світовій літературі.

**РОЗДІЛ II.
ІНТЕРАКТИВНІ
МАТЕРІАЛИ
ДО УРОКІВ
ЗАРУБІЖНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
В 5 КЛАСІ**

**Художня література –
духовна скарбниця людства**

Література - один із видів мистецтва - мистецтво слова.

Художня література - один із видів мистецтва, що образно відтворює життя за допомогою слова, мови; за допомогою уяви, фантазії письменник створює нову реальність слова.

**Єдність - у різноманітті.
Девіз Євросоюзу**

Світова література - сукупність усіх національних літератур.

Національна література - надбання мистецтва слова певного народу, нації.

Зарубіжна література – сукупність різних національних літератур, які мають спільні закони розвитку, етапи, тенденції від давнини до сучасності.

Переклад - твір, відтворений іншою мовою.

Оригінал – текст, створений тією мовою, якою володіє та яку обрав автор.

Епіграф - влучний вислів, поданий перед текстом твору або його окремими розділами, щоб наголосити на головній думці.

Афоризм - короткий влучний оригінальний вислів, що містить глибоку думку.

Цитата - невеликий уривок з будь-якого опублікованого твору.

Роль книги в сучасному житті

КНИГА

Змушує уявляти небачене.

Виховує постійне прагнення відкриття світу.

Впливає на емоції та почуття.

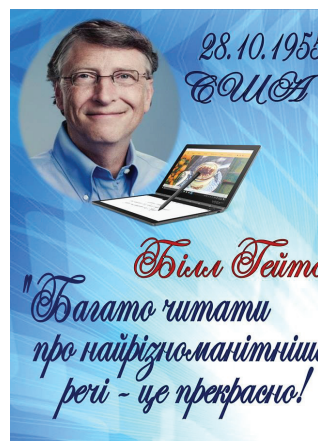
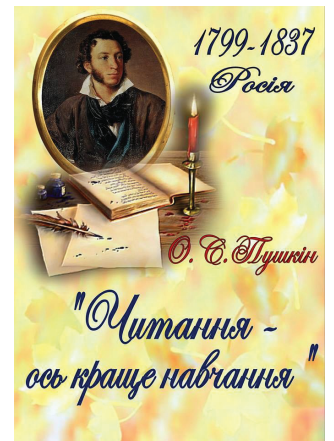
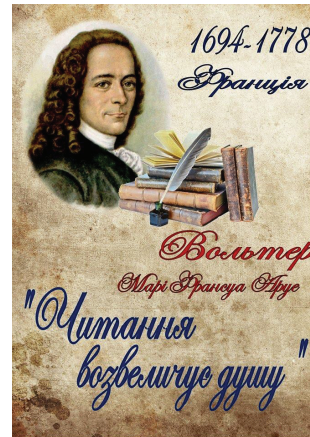
Формує моральні якості.

Може відтворювати те, чого немає в Реальності.

Дає певні знання, учить мислити.

Книжка єднає світ.

М. Лукаш

Художня умовність – провідна ознака літератури як виду мистецтва, коли художні твори відображають не тільки те, що було та є насправді, а й те, що могло б бути, або те, що можна тільки уявити.

**Фольклор,
його характерні ознаки**

**Слово мудрості дорожче від золота.
Демокрит**

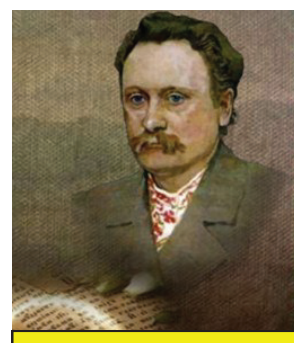
Фольклор (або усна народна творчість, усна словесність, народно-поетична творчість) - це сукупність творів колективного походження, що виникли в глибоку давнину, існували в усній формі як утілення народних уявлень та ідеалів.

М. В. Гоголь

Ахім фон Арнім

І. Я. Франко

Клеменс Brentано

Жанри фольклору (види, різновиди) – твори усної народної творчості, подібні за формою (будовою), змістом і художніми ознаками.

Прислів'я

Приказки

Загадки

Легенди

Казки

О. Пушкін

Шарль Перро

Якоб і Вільгельм Грїмм

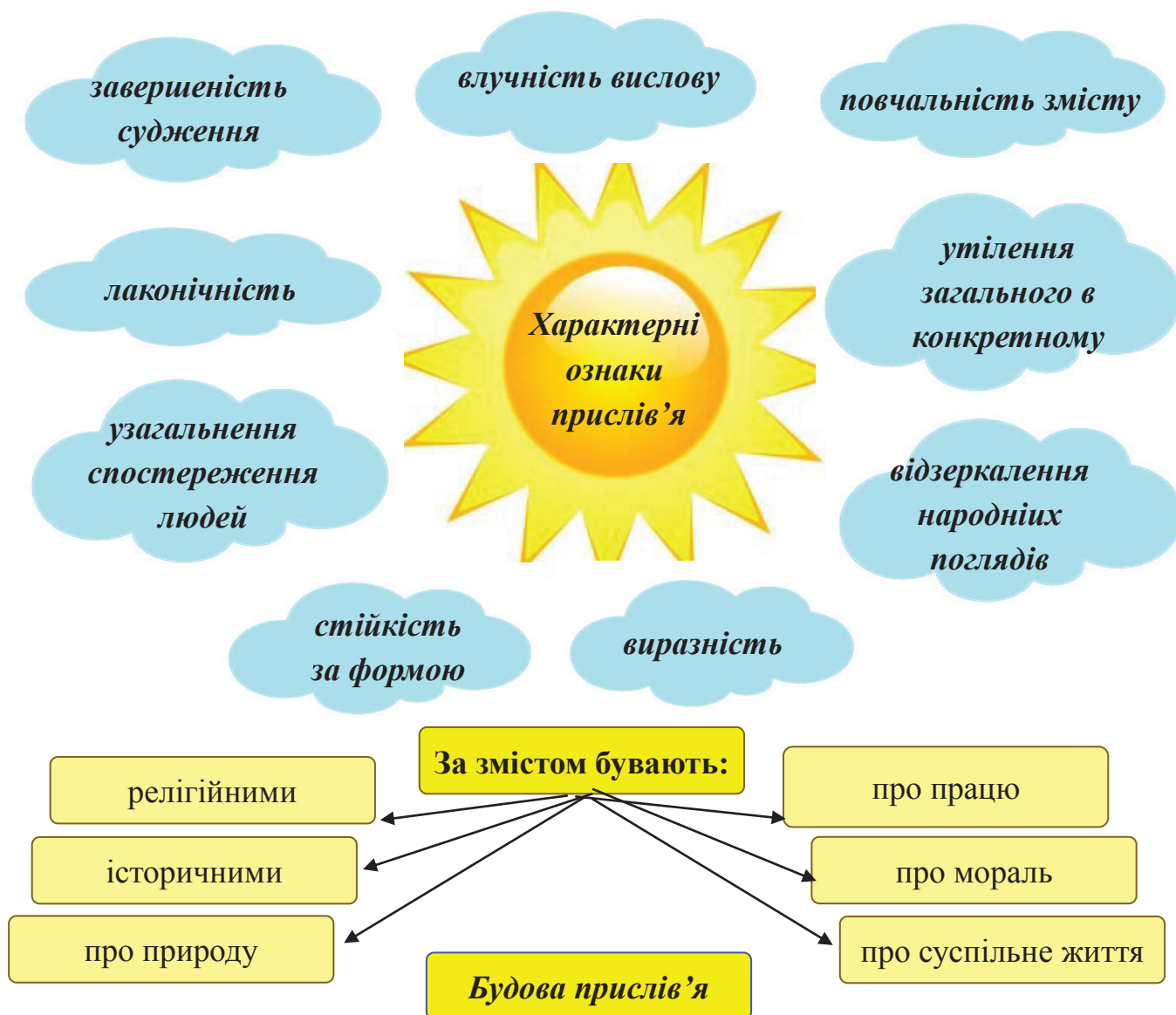
Г. К. Андерсен

На фото: відомі збирачі фольклору

Прислів'я

Мудріших, ніж народ,
учителів немає.
Р. М. Рільке

Прислів'я - малий жанр фольклору, коротке висловлювання або судження повчального змісту, містить закінчену думку, оцінку певного явища.

I частина

Наука в ліс не веде,
зображення того чи іншого повідомлення

II частина

а з лісу виводить
висновок, повчання

Афоризми (крилаті слова) - влучні висловлювання, близькі до прислів'їв, мають конкретного автора - письменника, філософа, історичного діяча тощо.

Приказка

Приказка цвіт, а прислів'я - плід.
Народна мудрість

Приказка - малий жанр фольклору, що містить оцінку, натяк, висновок, але не є закінченою думкою чи судженням. (*Краще поганий мир*)

Прислів'я і приказка: спільне

1. Належать до малих жанрів усної народної творчості.
2. У них життєво втілено мудрість, образність, правдивість.
3. Образно відтворено минуле і сьогоднішнє та висловлено віру в майбутнє.
4. Збагачують мову, стисло і образно передають думки.
5. Короткі влучні вислови повчального змісту.

Прислів'я і приказка: відмінне

Прислів'я має закінчену думку з певним висновком.

Приказка має натяк на висновок або дає дотепну оцінку подій чи людини. У ній висловлюється незакінчена думка.

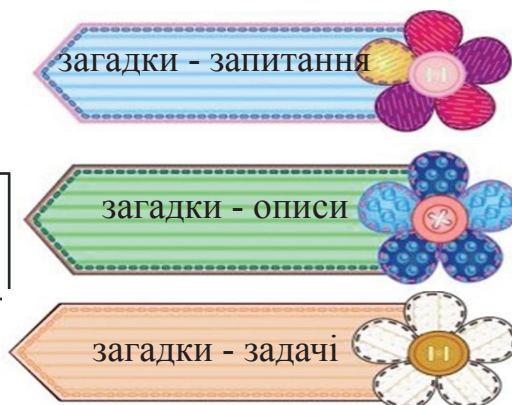
Загадка

Думати добре - відгадувати ще краще. (Народна мудрість)

Загадка - це малий жанр фольклору, за основу якого взято запитання або опосередкований опис предмета чи явища, що передбачають відповідь (відгадку, називання конкретного предмета та явища, про які йдеться).

про природу	небо, земля, рослини, тварини тощо
про життя та діяльність людини	частини тіла, їжа, помешкання, речі домашнього вжитку, стосунки людей тощо
про процеси або дії	праця, мова, освіта, мистецтво тощо
про народні традиції	танці, пісні, обряди тощо

Пісні

Народна пісня – духовне обличчя нації.
(А. Міцкевич)

У піснях поєдналися особливості словесного та музичного мистецтва.

Пісня (як жанр фольклору) - словесно-музичний твір, призначений для співу, що відображає почуття й переживання людини.

історичні

За змістом бувають:

ліричні

обрядові

календарні

колискові

жартівливі

Характерні ознаки пісні:

1. Емоційність.

2. Віршована форма.

3. Виразний ритм.

4. Музичність звучання.

5. Поста синтаксична будова.

6. Повторення окремих елементів.

7. Настанова на вираження внутрішнього стану особистості.

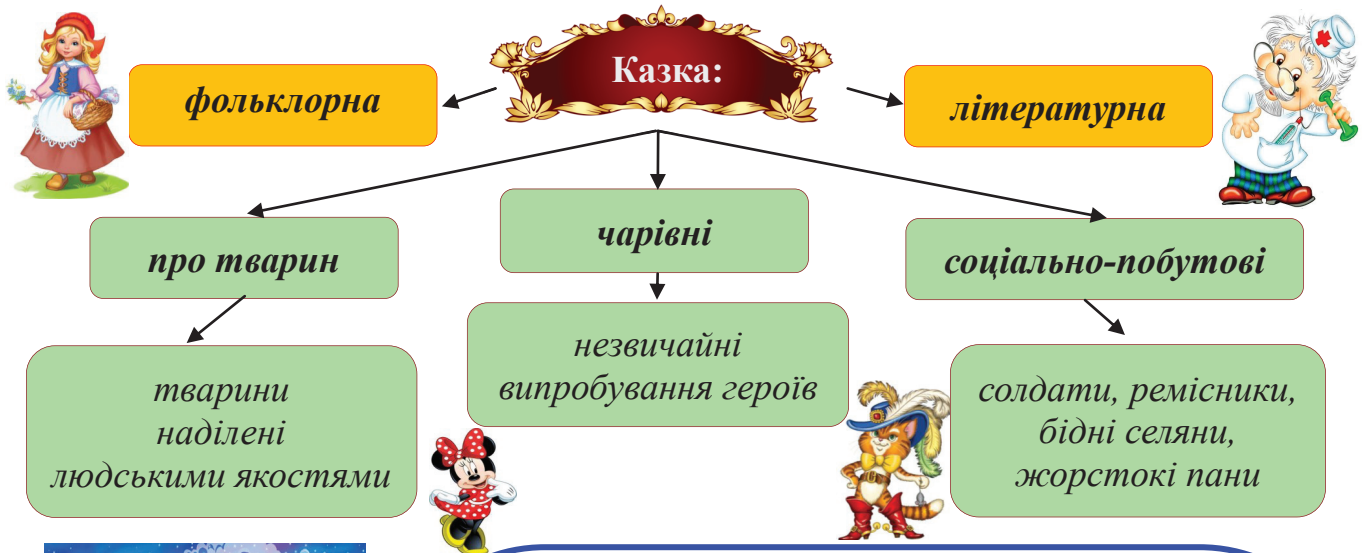

**Казки
народів
світу**

Жанрова специфіка фольклорної і літературної казки. Різновиди казок

Що за розкіш ці казки!
О. Пушкін

Казка (народна) - розповідний народно-поетичний твір про вигадані події, вигаданих осіб, іноді за участю фантастичних сил.

Сюжет казки:

зачин

основна частина

кінцівка

Характерні ознаки народної казки:

походження та поширення в усній формі

боротьба добра і зла з обов'язковою перемогою добра

чітка побудова (зачин, основна частина, кінцівка)

послідовність розвитку подій; утілення народних уявлень та ідеалів

вигаданість

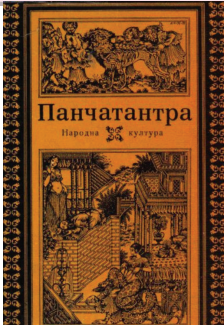
розповідна форма

умовність зображуваних подій і героїв (лише загальне уявлення про персонажів, про час і місце, де відбувається дія)

традиційні художні засоби (утілення рис людей в образах тварин або рослин, випробування героїв, повтори (у мові та в подіях), перебільшення).

«Панчатантра» – перша у світі фольклорна збірка

Знання – це добро, що не знає втрати. (Індійське прислів'я)

Одна з найдавніших індійських пам'яток

Написана мовою давніх індійців - санскритом

Створена приблизно в IV ст. н.е.

Панчатантра
(панча – п'ять,
тантра - книга)

Санскрит - літературно оброблена давньоіндійська мова

У книжці п'ять частин (тантр):

Назву перекладають:

“П'ять книг”,
“П'ять повчань”,
“П'ять хитрощів”,
“П'ять кошків життєвської мудрості”.

“Втрата дружби”

“Придбання друзів”

“Про війну ворон і сов”

“Втрата набутого”

“Несподівані діяння”

Мета книжки - слугувати для читачів (передовсім юнаків) наукою розумної поведінки.

Викриває ненажерливість, користолюбство, невдячність, пихатість-вади суспільства й окремих людей.

У збірці утверджується дружба, вірність, співчуття до ближнього та інші чесноти.

Індійська народна казка
«Фарбований шакал»

Говорячи ніби про звірів, вона однією бровою підморгує на людей. (І. Франко)

СЛОВНИК	Шакал	тварина породи собачих.
	Шіва	один із трьох верховних богів у віруваннях індійців.
	Брахман	у казці вживається у значенні “Брахма” - бог, який за віруванням давніх індійців створив увесь світ та всіх живих істот на землі.
	Пройдисвіт	негідник, брехун.

Жанр:

народна казка,
про тварин.

Тема:

протистояння правди та обману, у результаті якого неправда була викрита, а герой зазнав покарання.

Ідея:

навчитися довіряти не зовнішньому вигляду чогось, а його сутності, бути собою, вміти розрізняти людей, які хитрощами вводять в оману інших.

План

1. Шакал у місті.
2. Чандарава у діжці з фарбою.
3. Поява перед лісовими звірями.
4. Проголошення шакала царем.
5. Чандарава на царстві.
6. Несподіваний кінець владарювання.

Алегорія (інакомовлення) - зображення рис характеру людей через вчинки звірів.

У формі алегорії, в образі фарбованого шакала зображено людину, яка зреклася своїх родичів та заради власного благополуччя готова ошукати всіх.

Індійська народна казка
«Фарбований шакал», 4 ст.

Французька поема
«Роман про Ренара», 12-13 ст.

Німецька поема
«Рейнеке - Лис», 15 ст.

Й. В. Гете німецький поет
«Рейнеке - Лис», 18 ст.

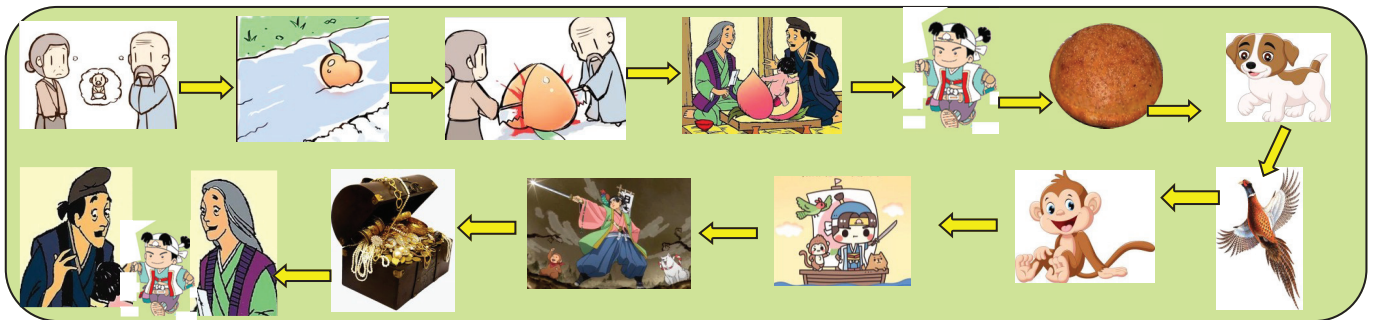
І. Франко, український письменник
«Фарбований Лис», 19 ст.

Мандрівний сюжет – наявність у різних народів власних казок на одну й ту ж саму тему з подібним перебігом подій та схожими персонажами.

Японська народна казка
«Момотаро, або Хлопчик-Персик»

Орла по крилах пізнають, а людину
- по вчинках. (Японське прислів'я)

План

1. Самотні дід та баба.
2. Хлопчик із персика.
3. Юнак вирушає підкоряти Острів Чудовиськ.
4. Слуги Момотаро.
5. Перемога над чудовиськами.
6. Винагорода героя.
6. Несподіваний кінець владарювання.

Жанр:

народна казка, героїчна.

Тема:

відображення любові до праці, кмітливості, сміливості, ставлення до природи в образі Момотаро та перемога добра над злом.

Ідея:

своїми вчинками Момотаро втілює вічні цінності японського народу: мудрість, здоров'я, працьовитість, сміливість, доброту.

слухняний

працьовитий

відважний

сміливий

добрий

радісний

Китайська народна казка
«Пензлик Маляна»

Мистецтво може все на світі.
Китайська мудрість

Хмиз - сухе гілля.
Реманент - інструмент.
Плуг , мотика - інструменти для обробки землі.
Стайня - приміщення для утримування коней.
Грубка - піч.
Покої - кімнати.
Обійстя - житло.
Мур - кам'яна стіна.
Баский - швидкий, сильний.
Туш - чорнило, фарба для письма.
Фенікс - фантастичний птах, утілення безсмерття.
Дракон - фантастична істота, символ імператорської влади.

Герої казки:

Позитивні	Малян, сивобородий дідусь.
Негативні	учитель, поміщик, імператор.

Символи

Сивобородий дідусь - символ мудрості, успіх у справах, неочікувана допомога.

Пензлик - символ і знаряддя фізичного втілення мрії.

Жанр: → народна казка, чарівна.

Тема: → зображення митця в образі Маляна і дивовижної сили мистецтва та його впливу на людей.

Ідея: → уславлення мистецтва, яке робить людину доброю, щирою, співчутливою, вчить жити і творити заради добрих людей, а також бачити тільки прекрасне.

План

1. Бідний хлопець Малян.
2. Подарунок сивобородого дідуса.
3. Переслідування жорстокого поміщика.
4. Життя у далекому місті.
5. На службі в імператора.
6. Загибель жадібного імператора.

«Тисяча і одна ніч» –
відома збірка народних казок

«Розповідай мерщій!» - вигукнув цар,
і Шахразада почала нову казку.
(Казки тисяча й однієї ночі)

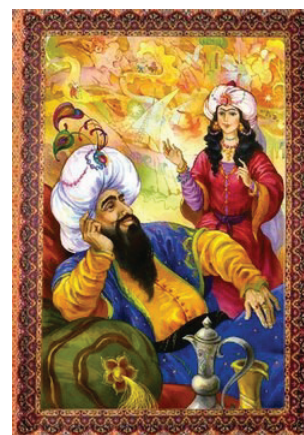
“Тисяча і одна ніч” - збірка народних казок, переважна частина з яких є арабськими, але є і єгипетські, перські, індійські, сирійські, грецькі, тобто казки тих народів, з якими з давніх-давен жили поруч і торгували араби.

Учені визначають дату походження збірки
приблизно між 800–900 р.р. н.е.

Європейці вперше почали перекладати
збірку лише 300 р. тому.

У збірці є казки різних видів -
про тварин, чарівні, соціально-побутові.

1001 ніч Шахразада (Шехерезада)
розповідала казки царю Шахріяру.

Особливості збірки

Казки розкривають особливості життя стародавнього Сходу, де бідняки потерпали від жорстокості султанів і халіфів, мріяли про вільне життя, вирушали в далекі подорожі на пошуки подвигів і багатства.

В арабських казках знайшли відображення життя великих міст і маленьких селищ, географічні й наукові відкриття, давні вірування та народні традиції, історичні події, імена і вдача багатьох видатних людей - царів, полководців, поетів, учених.

Українські перекладачі:

Олесь, А. Кримський,
Я. Полотнюк, В. Рибалкін,
Є. Микитенко, Т. Литовченко,

Композитор С. Борткевич
створив чудову музику до
балету «Тисяча й одна ніч».

Цикл казок про
«Синдбада - мореплавця»

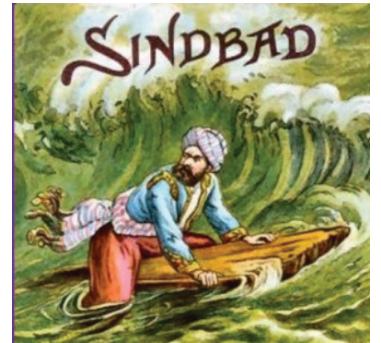
Ніхто мене не врятує,
якщо я не врятую себе сам.
Народна мудрість

Цикл - сукупність текстів, об'єднаних
постаттю спільного центрального героя.

Прообразом Синдбада був китайський
мореплавець доби династії Мин Чжен Хе - Саньбао.

Саньбао здійснив сім подорожей Західним океаном.

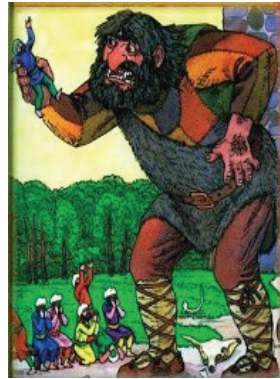
Казки мають окрему «рамку», утворену розповіддю про
бідного Синдбада-носія та багатого купця Синдбада.

1

2

3

5

7

Композиція циклу

I. Вступ. Знайомство Синдбада-носія з Синдбадом
-мореплавцем.

II. Основна частина. 7 днів Синдбад-носії слухає
розповіді.

- 1.Риба-острів
- 2.Птах-Ар-Рухх
- 3.Велетень-людожер
- 4.Колодязь з померлими
- 5.Шейх моря та Мавпяче місто
- 6.Острів загиблих кораблів
- 7.Шейх на острові

III. Закінчення. Синдбад-носії та Синдбад-
мореплавець стали друзями

Арабська народна казка
«Синдбад - мореплавець»

Хто у світі не бував, той і дива не
пізнав. (Українське прислів'я)

Синдбад - ім'я легендарного
моряка, що потрапив у
низку пригод під час морських мандрівок
на схід від Африки та на південь
від Азії.

Крам - товар.
Вовна - шерсть.
Тріска - шматок деревини.
Карлики - маленькі на зріст.
Путньої - доброї.
Баритися - затримуватися.
Позаяк - тому що, оскільки.

Словник

Жанр: народна казка, чарівна.

Оповідач: Синдбад- мореплавець.

Тема: зображення жаги відкриття світу, мужності й людяності в казці.

Ідея: утілення в образі Синдбада-Мореплавця віри в перемогу людини над обставинами, прославлення сміливого відкривача нових земель.

План

1. Життя Синдбада у Багдаді.
2. Пристрассть до мандрівок.
2. Зустріч із людьми-мавпами.
3. На іншому березі. Поява велетня-людожера.
4. План втечі. Будівництво плотів.
5. Розправа з велетнем.
6. Нова небезпека- величезна гадюка.
7. Хитрість Синдбада.
8. Несподіваний порятунок.
9. Щаслике повернення додому.

Синдбад - мореплавець:

розумний

сміливий

допитливий

скромний

мужній

кмітливий

чесний

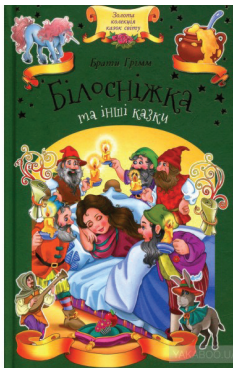
життєлюбний

Брати Якоб і Вільгельм Грім

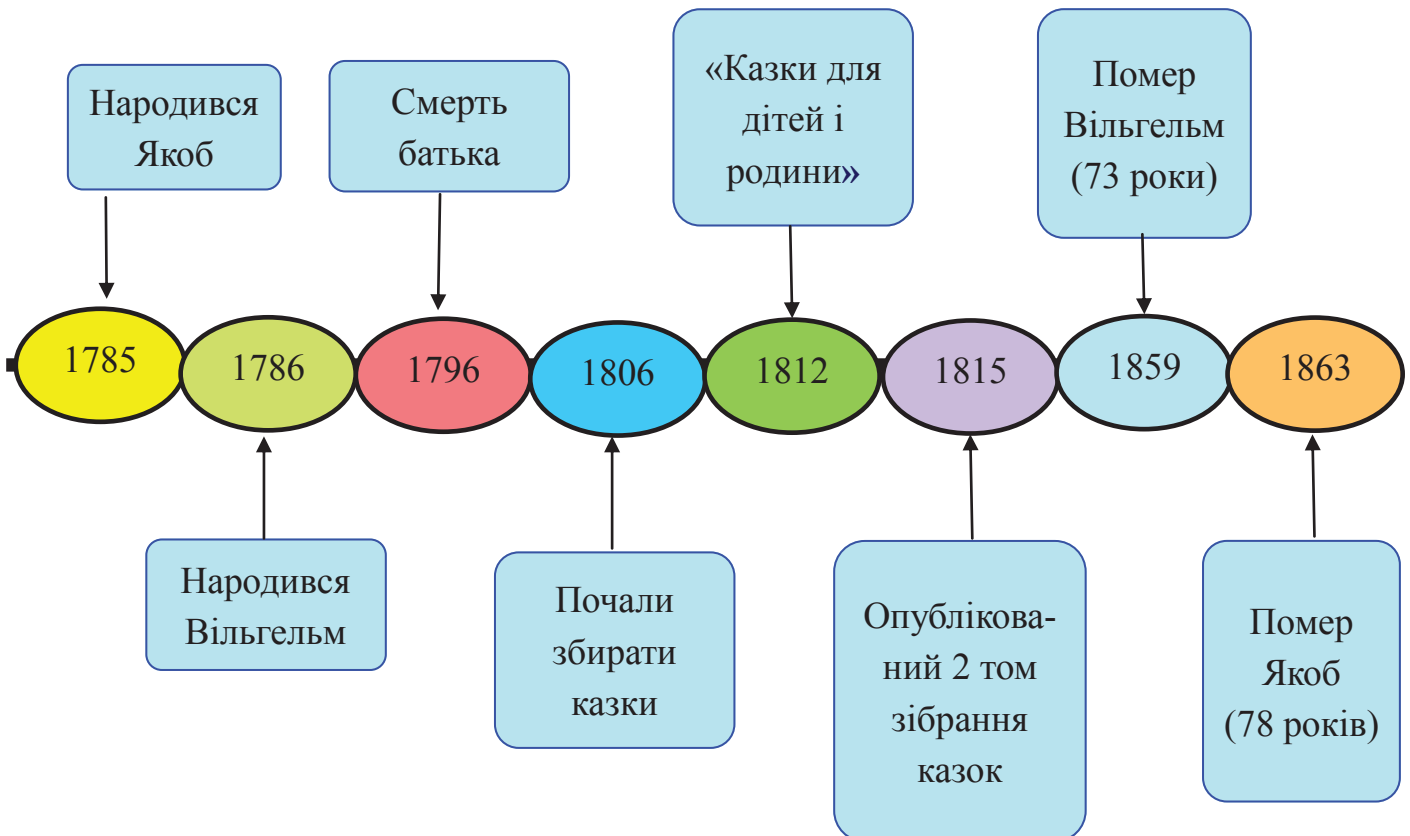
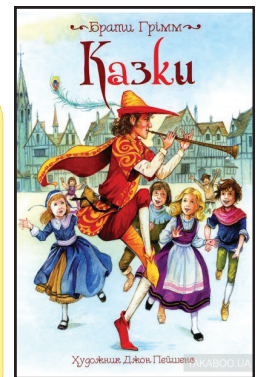
Ми приносимо користь світу,
бо в цьому весь зміст... життя.
Брати Грім

Складіть змістовну розповідь про братів Грім, використовуючи ключові слова:

Німеччина, Ганау, сім'я, дитинство, радість, любов, піклування, смерть, батько, труднощі, переїзд, Кассель, Марбург, університет, право, казки, легенди, фольклор, «Казки для дітей і родини» 200 казкових творів, «Німецька граматика», «Словник німецької мови».

Брати Якоб і Вільгельм Грімм
«Пані Метелиця»

Який догляд – такий і прибуток.
Німецьке народне прислів'я

Словник

Падчірка - нерідна дочка.
Починок - намотані на паличку нитки.
Лаяти на всі заставки - дуже лаяти.
Знепритомніла - втратила свідомість.
Опритомніла - прийшла до пам'яті.
Відлягло від серця - заспокоїлася.
Пряжене - тушковане, переважно в печі.
Терен - колючий кущ з їстівними терпкими ягодами.
Загадувати роботу - давати завдання.
Смола - клейка речовина чорного кольору.

План

1. Удова та її доньки.
2. Праця пасербиці.
3. Покарання мачухи.
4. Допомога печі та яблуні.
5. Зустріч з пані Метелицею.
6. Життя у чарівниці.
7. Винагорода за доброту і старанність.
8. Рідна дочка на службі.
9. Заробіток ледащиці.
10. Повернення рідної дочки додому.

Жанр:

народна казка, у якій поєднано елементи соціально – побутової та чарівної казки.

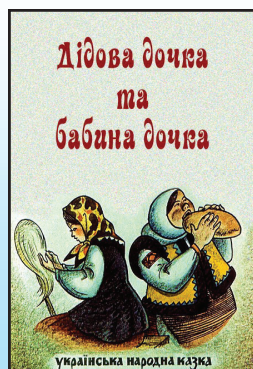
Тема:

зображення ставлення героїв до старших, до праці, до матеріальних (дочка й мати) та духовних і моральних цінностей (пасербиця).

Ідея:

уславлення любові до праці та до інших людських чеснот, які завжди заслуговують на винагороду.

Мандрівний сюжет

Теоретична скарбничка
Літературна казка

**Казка - вигадка, проте
Шось тут, браття, не пусте!**
О. Пушкін

Літературна казка - авторський твір, який наслідує події, образи, будову, засоби виразності народної казки, але разом з тим утілює авторські думки, уявлення про світ, ідеали.

Формування літературної казки розпочалося у Франції в XVII ст.

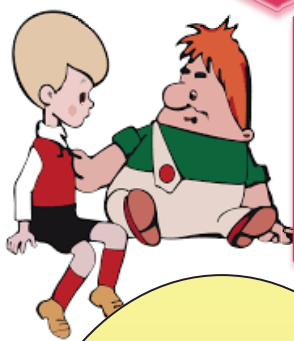
Автор - творець художнього

Ускладнена система подій

Індивідуальний автор

Розлогі описи природи, місця подій, зовнішності персонажів

Постійно відчувається присутність автора (в оцінках, висновках...)

Персонажі ускладнені, автор зображує внутрішній світ, почуття, характер

Перші казкарі:
Шарль Перро,
Жан де Лафонтен,
В. Жуковський,
Й. В. Гете

Може існувати в прозі, віршах, драматичній формі

Казкарі 19-20 ст.
Г. К. Андерсен,
Е. Т. А. Гофман,
О. Пушкін,
Д. Родарі
А. Е. Ліндгрєн

Марко Вовчок, Панас Мирний,
С. Руданський, І. Франко,
С. Руданський, О. Іваненко,
М. Стельмах, В. Нестайко

Теоретична скарбничка
Оригінал та переклад

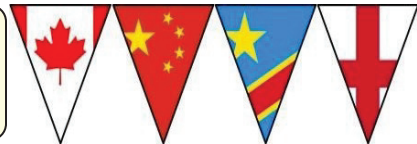

У світі існує понад 7500 мов.

**І щоб душі поетової вияв
На нас як рідний, з чужини повіяв.
М. Рильський**

Оригінал (художнього твору) - текст, створений тією мовою, якою володіє та яку обрав автор.

Мова оригіналу - це мова, якою створений твір.

Переклад - передання змісту усного висловлювання чи писемного тексту засобами іншої мови.

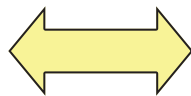
Точний переклад – відтворення точного змісту усіх складників тексту .

Вільний переклад – відтворення своїми словами загального змісту висловлювання.

Переклад (художній) - різновид літературної творчості, унаслідок якої твір, написаний однією мовою, “оживає” в іншій, не втрачаючи змістових і художніх особливостей.

Перекладач - людина, яка здійснює переклад тексту з однієї мови іншою.

Перекладач - автор художнього перекладу.

Г. Кочур

М. Лукаш

І. Франко

Українські перекладачі

М. Бажан

Леся Українка

М. Рильський

О. Олесь

М. Зеров

Б. Тен

Г. Кирпа

П. Перебийніс

Л. Герасимчук

О. Мокровольський

Л. Череватенко

Олександр Сергійович
Пушкін
(1799-1837)

Він належить усьому людству...

*Думки мудрих
людей*

Сонце російської поезії.
В. Г. Белінський

У ньому російська природа, російська душа,
російська мова, російський характер ...

М.Гоголь

Пушкін свій не тільки для всіх народів..., але й для всіх епох...

М. Рильський

Величезна загадка Пушкіна, секрет його творчості полягає в тому, що він може
бути актуальним, «живим» у будь-яку епоху, у будь-який період людського життя.

М.Цветаєва

"Казка про Ведме-
диху" (1830)

"Наречений" (1825)

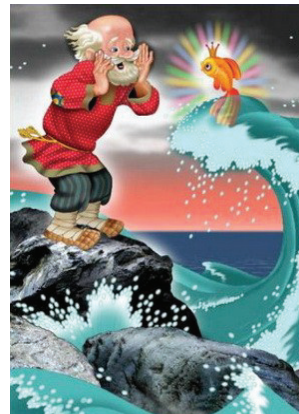
"Казка про золотого
півника" (1834)

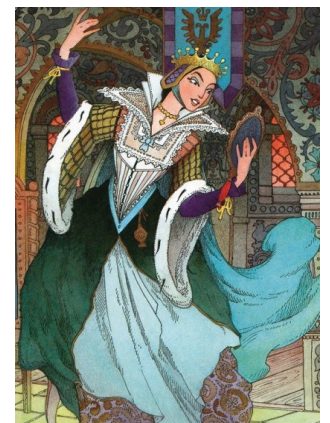
"Казка про царя
Салтана..." (1830)

"Казка про попа і ро-
бітника його Балду"
(1830)

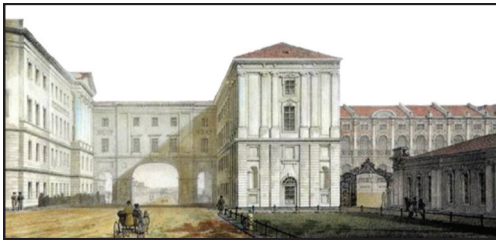
"Казка про рибалку
і рибку" (1833)

"Казка про мертву
царівну..." (1833)

О. С. Пушкін. Вступ по поєми
«Руслан і Людмила»

Пушкінська казка - пряма спадкоємиця
казки народної.
(С. Маршак)

18

Царськосельський ліцей, 1817

Історія створення

Петербург, 1820

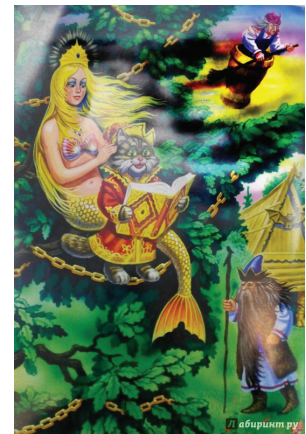
Словник

Лукомор'є - морська затока, вигин берега.

Лісовик (рос. леший) - образ в усній народній творчості, старий кошлатий дід, що всіляко шкодить людям.

Русалка - образ в усній народній творчості, богиня водоймищ.

Чахнути - утрачати сили, здоров'я.

Жанр:

поєма-казка.

Тема:

захоплива оповідь про світ народної казки, у якому безліч чудес.

Ідея:

ушавлення народної казки, захоплення чарівним світом.

Бурий вовк

Баба Яга

Царівна

Цар Коцїй

Богатир

Кіт учений

Чаклун

Лісовик

Грізний цар

Русалка

Королевич

Тридцять витязів

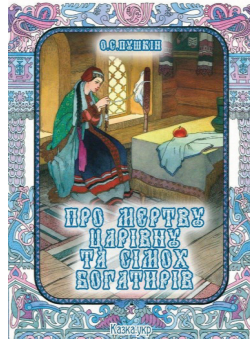
Дозорець морський

О. С. Пушкін «Казка про мертву царівну і сімох богатирів»

**Що за принадність ці казки!
Кожна є поема! (О. Пушкін)**

Історія створення

Ключові слова:

1833рік, Болдіно, Орина Родіонівна, казки, брати Грім, «Білосніжка».

Дійові особи:

Жанр:

літературна казка-поема, чарівна

Люди

Цар, цариця-мати, юна царівна, цариця-мачуха, Чорнявка, сім богатирів, наречений Єлисей, сінна дівчина

Тварини

вірний пес

Предмети

чарівне дзеркальце

Явища природи

сонце, місяць, вітер

Тема:

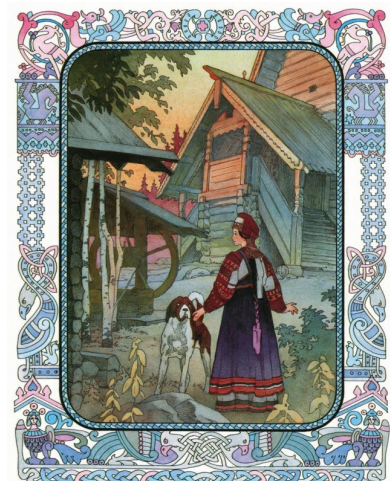
зображення заздрості й помсти мачухи за красу царівни, перемога добра над підступністю.

Ідея:

перемога справжньої краси над злом, заздрістю та підступністю, торжество несправедливо скривджених.

План казки:

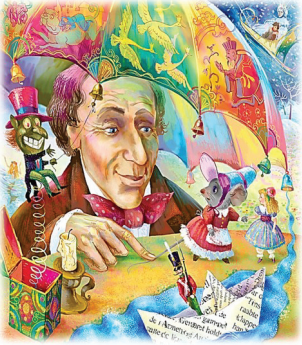
1. Народження царівни.
2. Гордовита та злослива цариця-мачуха.
3. Краса і скромність молодої царівни.
4. Заздрість і помста мачухи.
5. Життя царівни у сімох богатирів.
6. Отруєне яблуко.
7. Кришталева домовина.
8. Пошуки нареченої.
9. Смерть лиходійки.
10. Весілля.

Ганс Крістіан Андерсен
(1805 - 1875)

Приносити користь світу - це
єдиний спосіб стати щасливим.
Г. К. Андерсен

Ганс Крістіан Андерсен -
видатний данський письменник,
відомий своїми казками

Навігатор

Данія

Оденсе

Острів Фюн

чоботар

“жив мною”

праля

перекази

фантазер

Різдво

158

24

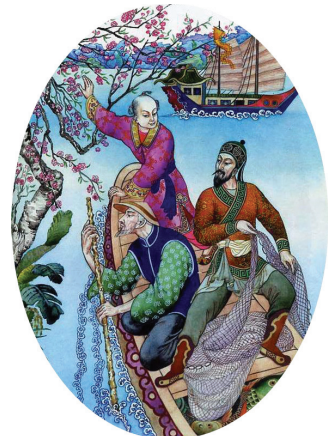
145

музей

премія

добро

смуток

“Русалонька”

“Соловей”

“Гидке качення”

“Непохитний олов'яний солдатик”

“Снігова королева”

“Дюймовочка”

“Дикі лебеді”

Ганс Крістіан Андерсен
«Непохитний олов'яний солдатик»

Із дійсності якраз виростають чудові казки.
(Г. К. Андерсен)

Словник:

Олов'яний - зроблений з олова.
Впадав у око - звертав на себе увагу.
Батист - тканина.
Горіховий плигун - іграшка з деревини горіха.
Грифель - паличка для писання.
Канарка - тропічна пташка.
Гном - маленька фантастична істота.
Шолом - частина обладунку для захисту голови.
Багнет - гострий кінець рушниці.
Мито - податок.

Жанр: літературна казка.

Герої: олов'яний солдатик, балерина, чорний гном, 2 вуличні хлопчики, водяний пацюк, велика риба, куховарка.

Тема: зображення цінності людського життя, сили кохання й відданості, адже справжні почуття не піддаються дії злих гномів.

Ідея: добро перемагає зло, бо заздрісного гнома ніхто не поважає і не пам'ятає, а серце і троянда залишилися символом кохання і краси.

План

1. Подарунок - 25 олов'яних солдатиків.
2. Особливий солдатик.
3. Солдатик закохався в прекрасну балерину.
4. Ревнощі злого гнома.
5. Неприємні пригоди олов'яного солдатика.
6. Повернення олов'яного солдатика.
7. Солдатик і балерина в печі.
8. Шматочок олова у вигляді сердечка і чорна троянда.

Оскар Уайльд
(1854-1900)

Я не англієць, я ірландець, а це зовсім різні речі. (О. Уайльд)

Оскар Фінгал О'Флареті Уїлс Уайльд народився 16 жовтня 1854 р. народився в м. Дубліні (Ірландія).

Батько, Вільям Роберт Уайльд, - лікар-окуліст, збирав національний фольклор. Мати, Джейн Франческа Уайльд, перекладала художні твори, писала вірші.

Казки перекладали Ростислав Доценко, Ілько Корунець, Тетяна Некряч.

Знав французьку, давньогрецьку, латинську, німецьку мови.

З дитинства захоплювався читанням.

Творчість О. Уайльда мала великий вплив на українських поетів: М. Вороного, О. Олеся, П. Филиповича та ін.

До 9 років здобував освіту вдома.

У 1871 закінчив Королівську школу Партора (м. Енніскілен) з відзнакою.

Героями творів стали принци і принцеси, чаклуни та велетні, тварини й птахи.

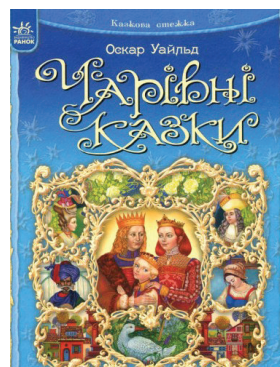
1875 - 1878 рр. навчався в Оксфордському університеті.

“Мої казки призначені для дорослих дітей від 18 до 80 років”.

Понад усе цінував красу, у якій вбачав вищу мету існування.

У 1891 р. побачила світ збірка “Гранатовий будиночок”.

У 888 р. вийшла збірка «Щасливий принц».

Розмова із сином підштовхнула до створення літературних казок.

Дивував Лондон своїм незвичайним одягом.

Оскар Уайльд
«Хлопчик-Зірка»

Добро, істина і краса перемагають.
Г. К. Андерсен

Жанр:

літературна казка.

Тема:

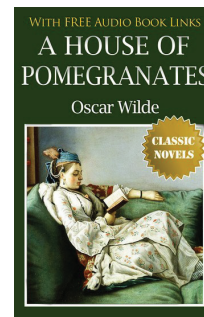
тернистий шлях Хлопчика-Зірки до здобуття справжньої краси та люблячих батьків.

Ідея:

уславлення духовної краси та любові до матері.

Казкові персонажі:

Дроворуби, Вовк, Коноплянки, Горлиці, Дятел, Білки, Кріт, Зайці, Сови, матір-жебракка, чаклун, Прокажений, Король, Королева.

Збірка
«Гранатовий будиночок»
1891

Словник

Саван - убір.
Замет - купа снігу.
Буришиновий - янтарний.
Гантований - вишитий.
Егоїстичний - який любить тільки себе.

Конфлікт:

між красою і добром.

План до 1 частини казки

1. Морозна зимова ніч у лісі.
2. Важкий шлях дроворубів додому.
3. Падаюча яскрава і зірка.
4. Суперечка лісорубів про долю дитини.
5. Розмова Дроворуба з дружиною про дитину.
6. Красивий, але жорстокий зоряний хлопчик.
7. Розваги Хлопчика-зірки.
8. Зустріч з бідною жебраккою.
9. Відмова від матері.
10. Перетворення Хлопчика-Зірки на огидну потвору.

План до 2 частини казки

1. Відчуття провини
2. Розмова з птахами та звірами.
3. Приниження і страждання у пошуках матері.
4. На службі у злого чаклуна.
5. Чуйність до чужої біди: допомога зайчику.
6. Співчуття до знедоленого жебрака.
7. Повернення зовнішньої краси; духовна краса.
8. Відречення від корони заради пошуків матері.
9. Прощення матері та батька.
10. Добрий та милосердний правитель.

**Теоретична скарбничка
Поезія**

**Поезія - це завжди неповторність,
Якийсь безсмертний дотик до душі.
Л. Костенко**

Вірш – цілісний текст – віршований твір.

Характерні ознаки вірша:

Тема - коло подій, життєвих явищ, змальованих у творі (тобто те, про що йдеться в художньому творі).

вираження людських почуттів, настроїв, думок

невеликий або середній обсяг

єдність і неподільність змісту

Ідея (художнього твору) - його провідна думка, емоційна спрямованість (тобто те, що утверджується, проголошується митцем).

особлива організація (рядків, пауз тощо)

ритм (рівномірне чергування звукових елементів)

Рима

співзвучність закінчення у кінці віршованих рядків (наприклад, верховини - долини, дороги - тривоги).

Ритм

правильне чергування наголошених та ненаголошених складів за певною схемою, через рядок однакова кількість складів.

Епітет:

Художні засоби:

один із засобів поетичного мовлення (художньої виразності), художнє означення, що підкреслює характерну ознаку, визначальну якість предмета або явища, збагачуючи його новим емоційним або смисловим нюансом; у ролі епітета найчастіше використовується прикметник (інколи іменник), відповідає на питання **який?, яка?** (наприклад, *тиха печаль*).

Епітети фольклорного походження називаються **постійними** (наприклад, *жива вода, сіра земля, хитра лисиця*).

Метафора:

один із засобів поетичного мовлення (художньої виразності), уживання слів у переносному значенні за подібністю ознак зображуваних предметів чи явищ (наприклад, *пісня дзвенить*).

Джон Кітс
(1795 – 1821)

Жив-був пустенький хлопець,
Що тільки жарти знав;
Він не робив нічого,
А тільки віршував. (Д. Кітс)

Джон Кітс - англійський поет

Ейдос-конспект

Лондон, 1795

Будинок - музей

Кінний двір

Італія, Рим
1821

John Keats

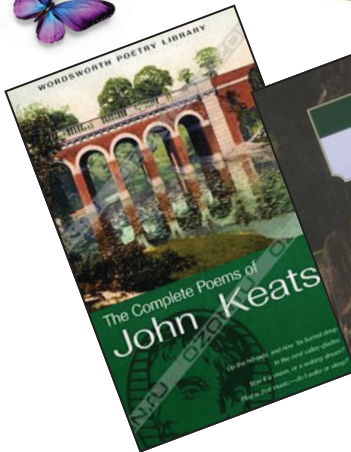
1817

Італія, Рим

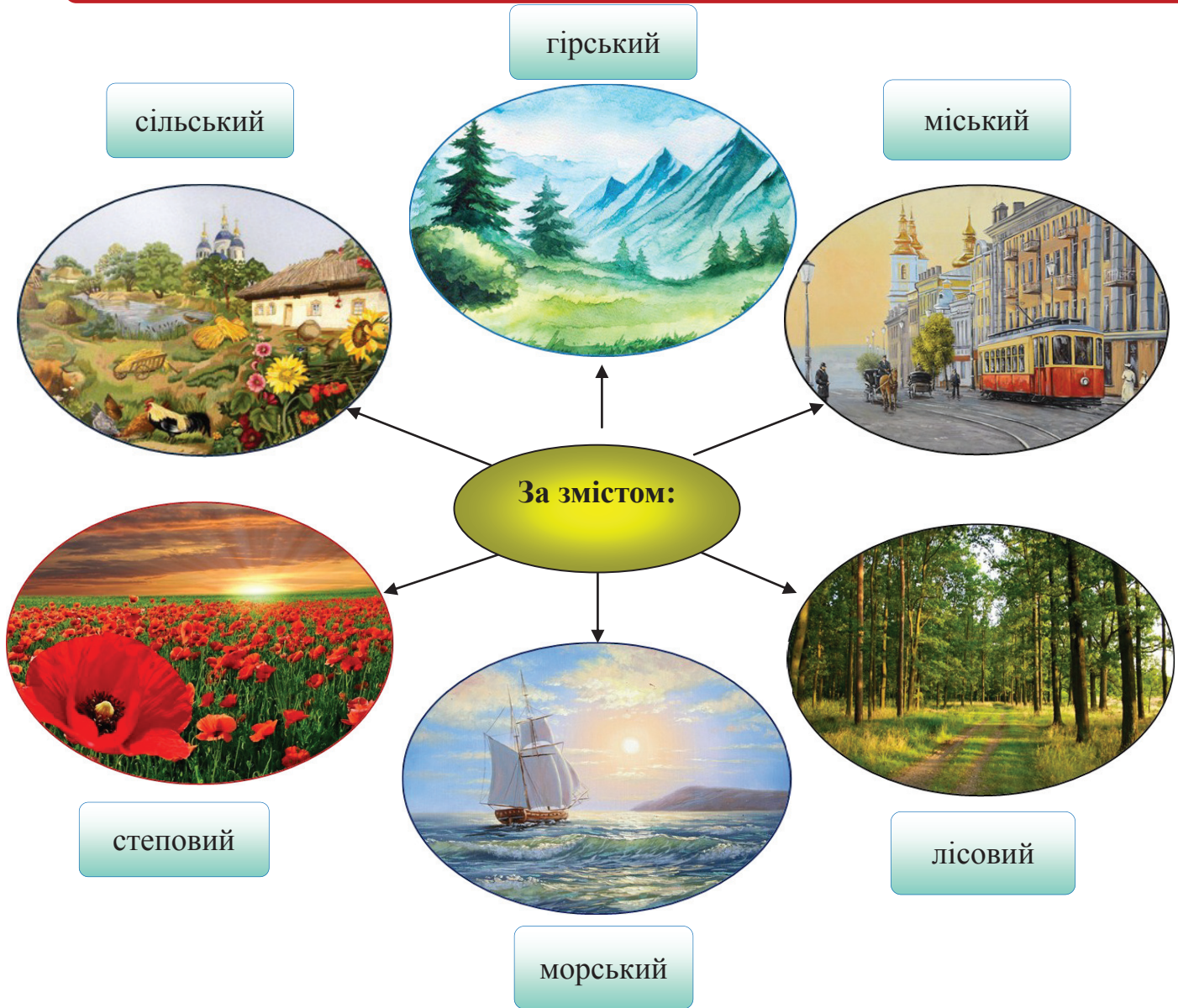
Італія, Неаполь,
1820

Теоретична скарбничка.
Пейзаж

Природа - вічний зразок
мистецтва. (В. Белінський)

Пейзаж - опис природи будь-якого незамкненого простору зовнішнього світу.

Джон Кітс
«Про коника та цвіркуна»

Природа - єдина книжка,
сторінки якої мають глибокий
зміст.
(Й. В. Гете)

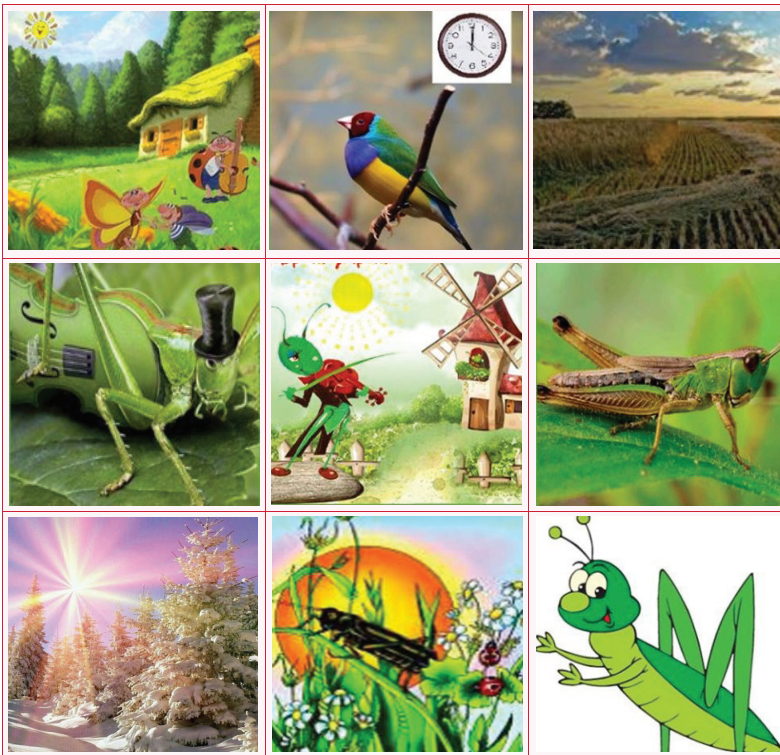

Джон Кітс написав поезію експромтом у змаганні з поетом Лі Хан-том (за свідченнями сучасників усього за 15 хвилин).

Кросенс:

Словник:

Поймає - озвучує.
Частоколи - огорожі.
Покоси - скошена трава.
Стерня - залишок стебла після скошування.
Стодола - приміщення для зберігання урожаю.
Коник, цвіркун - комахи, які видають звуки за допомогою тертя крил об лапки.
Цвіркун – різновид коника, часто живе в людській оселі.

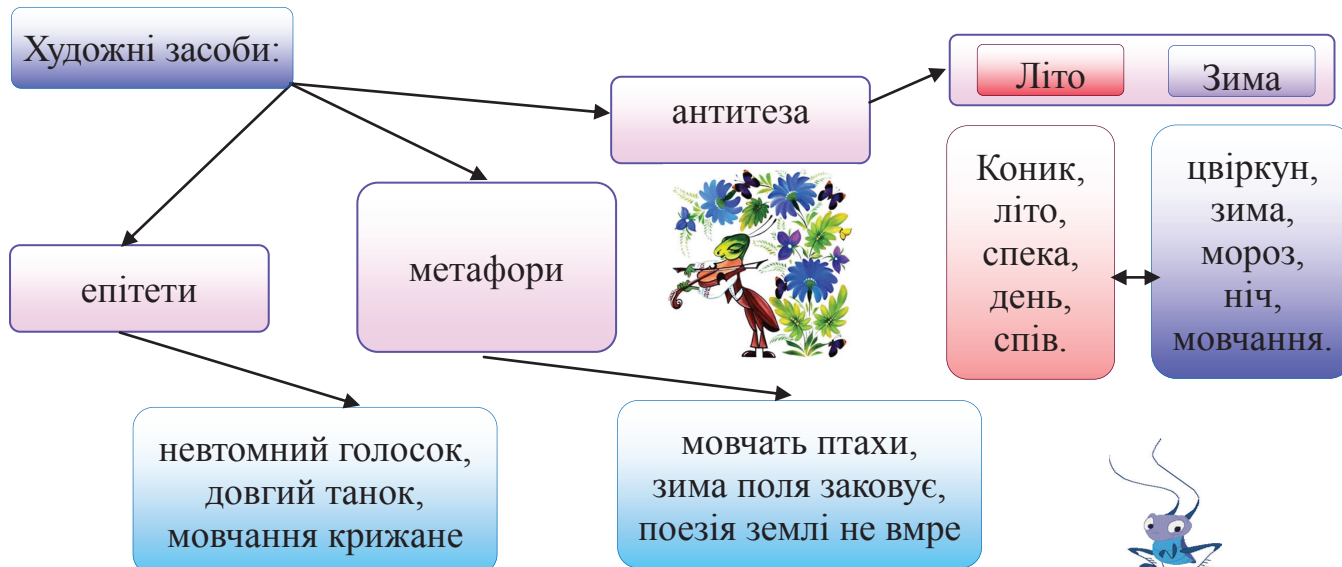
Тема:

замилування, захоплення природою.

Ідея:

людина і природа – одне ціле, рівнозначні частинки Всесвіту, лише у гармонії вони почуватимуться щасливими.

Художні засоби:

Джон Кітс
«Про коника та цвіркуна»

Мнемотабліця

Поезія не вмре ніколи,

Опівдні, як

серед

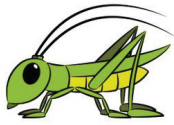

в гаю, невтомний голосок

Обнизує покоси й

Це

, він поймає

й доли,

На стернях довгий ведучи

А стомиться — стихає на часок

У затінку

або

Поезія

не оніміє:

Коли зима в мовчання крижане

Поля заковує,

у

Заводить пісню, що в теплі міцніє,

Нагадуючи всім, хто

Спів в траві на сіножаті.

Йоганн Вольфганг Гете
(1749 - 1832)

Мистецтво вічне, як саме життя.
Ф. І. Шляпін

Народився у Франкфурті -
на Майні (Німеччина).

Знав грецьку, латинську,
французьку, англійську й
італійську мови.

Перші проби

Грав на клавесині й
віолончелі, малював,
умів фехтувати, їзди-
ти верхи, танцювати.

У 16 років вступив до
Лейпцизького університету.
Через хворобу покинув
навчання.

Продовжив навчання в
Страсбурзькому університеті,
де здобув юридичну освіту.

У 16 років вступив до
Лейпцизького універ-
ситету. Через хворобу
покинув навчання.

“Нічна пісня
подорожнього”

У 1775 р. приїхав у
м. Веймар, став
товаришем і радником
герцога.

Цікавився геологією,
біологією,
мінералологією.

Заснував
Національний
театр

Познайомився з
Ф. Шиллером,
дружба тривала понад
10 років.

Природа стала провідною
темою у творчості поета.

Пам'ятник Й.В. Гете і Ф.Шиллеру

Йоганн Вольфганг Гете
«Нічна пісня подорожнього»

Природа ... вона добра - я славлю її
у всіх її проявах. (Й. В. Гете)

1780

31 рік

Історія створення:

очікування

Асоціації:

замилування

спокій

краса

утома

фантазер

Жанр:

вірш-враження.

Тема:

захоплення умиротвореною красою стихаючої на ніч природи.

Ідея:

уславлення краси природи та гармонії з людиною.

Художні засоби:

Метафори:

ліг супокій;
вітрець не лине

М. Старицький здійснив перший український переклад наприкінці XIX ст.

Українською мовою вірш перекладався більше 20 разів.

Це цікаво!

Перекладений 130 мовами.

Російський поет М. Лермонтов переклав вірш у першій половині XIX ст.

<i>Зорові образи</i>	<i>Слухові образи</i>	<i>Образовідчуття та емоції</i>
Вершини, нічна імла, бір	Пташиний грай (замовк), не чути шуму бору	Вітрець (що не лине), супокій

Генріх Гейне (1797–1856)

Згадають людей найкращих -
назвуть і моє ім'я. (Г. Гейне)

Народився в
м. Дюсельдорфі
(Німеччина).

1797

Навчався у
Дюссельдорфсь-
кому ліцеї.

1809

З 12 років почав
писати вірші.

1810-
1814

У Гамбурзі вивчав комерційну
справу у торговій фірмі дядька.

1816

Вступив до Боннського
Університету.

1819

Продовжив навчання у
Геттінгенському університеті.

1820

Вступив у Берлінський
Університет.

1821

Опублікована перша книжка
“Вірші”, яка стала першою
частиною збірки
“Книга пісень”.

Переїхав до Парижу.

1831

Вийшла друком
поема
“Нові поезії”.

1844

Був прикутий до ліжка через
туберкульоз хребта.

3
1845

Був знайомий з Гансом
Крістіаном Андерсеном.

Залишився в історії літератури
як натхнений співець природи
й людини.

Наприкінці ХІХ ст. поетичні
твори перекладали
Леся Українка, І. Франко,
Пантелеймон Куліш,
Микола Вороний,
Михайло Коцюбинський та ін.

У ХХ ст. переклади здійснюва-
ли: Максим Рильський,
Микола Бажан, Євген Попович,
Леонід Первомайський

Генріх Гейне
«Задзвени із глибини...»

Природа - диво! Вона творити може
чудеса.
(Н. Красоткіна)

Історія
написання:

Збірка "Нові
поезії"

Цикл "Нова
весна"

Час дії:

початок весни, «мила пісенько весни»

Художній простір:

далекий світ (можливо, чужина), «той дім», «в квітах сад
зелений»

Тема:

велич і краса весняної природи, її магічна здатність розтоплювати
не лише кригу й сніг, а й смуток і відчай у серцях людей.

Ідея:

уславлення краси весняної природи, її пробудження; прагнення
ліричного героя жити в гармонії з природою, досягти ідеалу.

Настрій вірша:

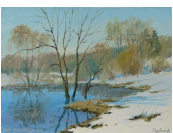
тиха печаль, надія, радість.

Реальний світ	Чуттєвий	Символічний
Зображення весни - пробудження природи	Зображення духовного пробудження людини, її піднесених почуттів прагнення до оновлення, внутрішнього відродження, кохання.	Прагнення людини до прекрасних ідеалів (наприклад, весна, троянда, дім)

Художні засоби:

Тихої (печалі),
мила (пісенько),
(сад) зелений

Пісенько весни лיןь,
задзвени із глибини,
знайди дім,
привітай троянду.

Весна - символ пробудження природи й людських почуттів.

Дім - символ душевного притулку, якого шукає герой.

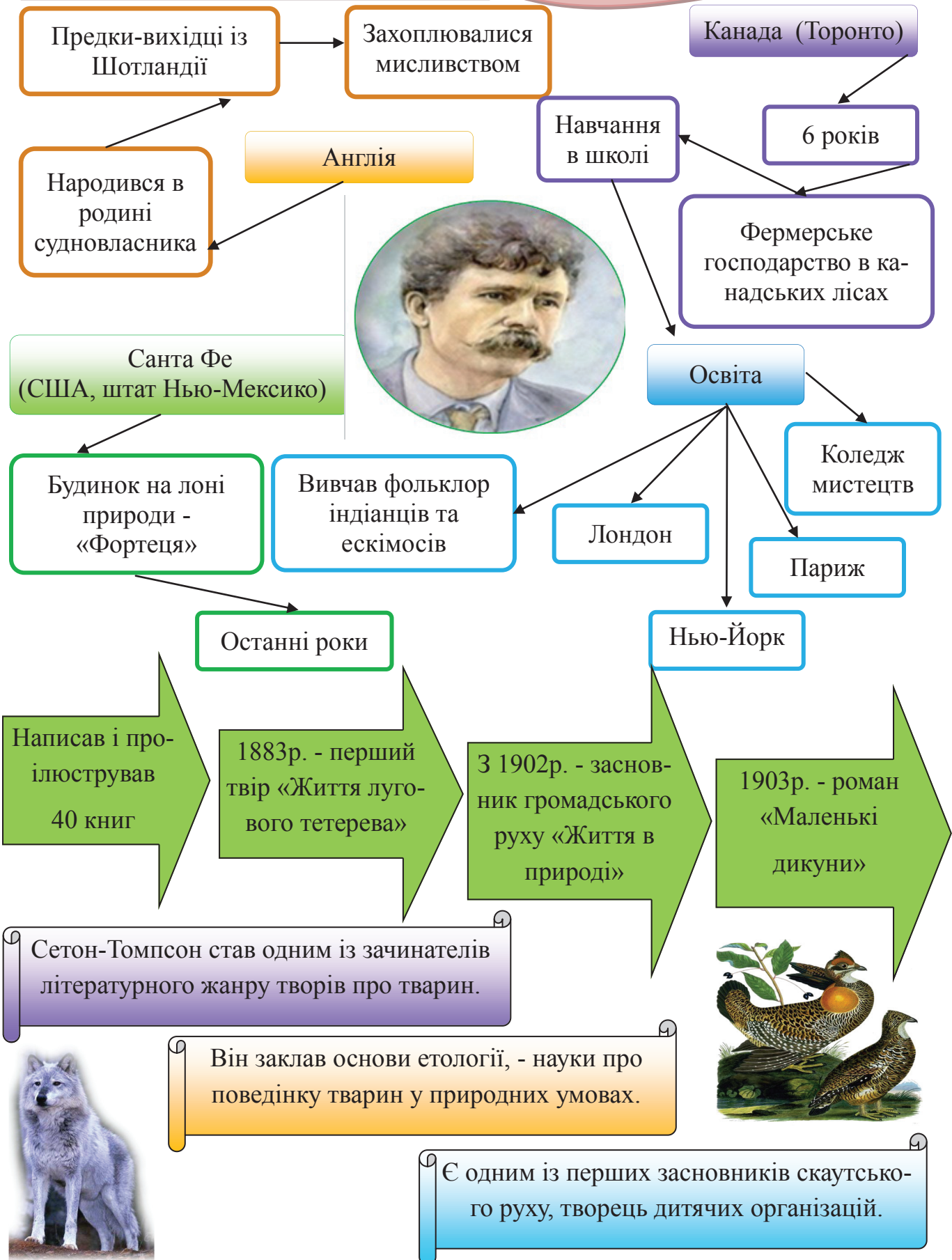
Троянда - символ краси, кохання, вірності, дружби, теплих людських взаємин та почуттів.

Ернест Сетон-Томпсон
(1860-1946)

Пізнаєш природу - пізнаєш себе.
Г. Сковорода

Ернест Сетон-Томпсон
«Снап»

Я завжди вірив у те, що з тваринами
можна говорити однією спільною мовою
Е. Сетон-Томпсон

Оповідання - невеликий прозовий твір, у якому зображується якась подія
(чи епізод) із життя одного або кількох персонажів.

Основні
ознаки
оповідання:

нерозгалужена й чітка будова,

стрімкість розвитку подій,

стислі описи,

велика роль деталей.

Словник

Хеллоуїн - традиційне свято нечесті в англomовних країнах.
Лютий скунс - тварина, яка захищається неприємним спосо-
бом, псує повітря.
Бультер'єр - порода бійцівських собак.
Судома - болісне скорочення м'язів.
Кеб - кінний візок для перевезення людей.
Сенбернар, дог, хорт, вовкодав - породи собак.
Імбир - ароматний оринь, який є дорогою приправою.

Тема:

історія маленького безстрашного бультер'єра Снапа

Ідея:

захоплення самовідданою мужністю, істинною
дружбою між людиною і твариною.

Герой-оповідач:

мудрий

спостере-
жливий

гарний під-
приємець

завзятий
мисливець

знає світ
тварин

вірний у
дружбі

План

1. Поява цуценяти в оповідача, його приручення і дружба.
2. Розлука.
3. Снап - ловець вовків.
4. Загибель Снапа.

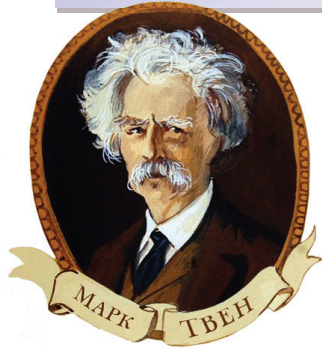

Марк Твен
(1835-1910)

Усі ми родом з дитинства
А. Екзюпері

Народився 30 листопада
1835 р. в селищі Флориді
(штат Міссурі, США).

Юнацькі роки Марка Твена
пройшли у невеличкому
містечку Ганнібал
(штат Міссурі).

Семюел
Ленгхорн
Клеменс

Відомий американський
письменник, гуморист,
сатирик, фейлетоніст.

З 12 років працював і
допомагав матері утри-
мувати родину.

Багато подорожував
Америкую та Європою.

Псевдонім означає -
«мірка два» – відмітка
дна, яка необхідна для
безпечного плавання
суден «шлях вільний».

Був: учнем друкаря, лоцманом
на пароплаві, солдатом, золо-
тошукачем, репортером, коре-
спондентом. фейлетоністом

Письменник відвідав
Україну. Побував в
Одесі, Севастополі
та Ялті.

Українські перекладачі повісті «Пригоди Тома Соєра»: Інна Базилянська, Марія Грінченко, Юрій Корецький, Володимир Митрофанов.

1882

Ганнібал
«Дім Тома Соєра»

Музеї
Марка
Твена

Гартфорд
(штат Коннектикут)

1876

“Я розповів у «Томі Соєрі» про власні витівки.
Я був бешкетником і завдавав своїй матері чимало турбот”.

“Пригоди
Тома Соєра”
(1876)

“Пригоди
Гекльберрі
Фіна” (1885)

“Том Соєр за
кордоном”
(1894)

“Том Соєр -
сищик”
(1876)

Теоретична скарбничка
Портрет, сюжет, повість

Чого б ти не навчався, ти навчаєшся для себе. (Петроній)

Портрет - один із засобів художнього зображення персонажа твору, змалювання (опис) людини, її зовнішнього вигляду, виразу обличчя, одягу, рухів, поведінки, тощо.

Сюжет - художня послідовність подій у літературному творі.

У великому творі може бути не одна, а декілька сюжетних ліній.

Експозиція: → знайомство з героями твору, часом і місцем дії.

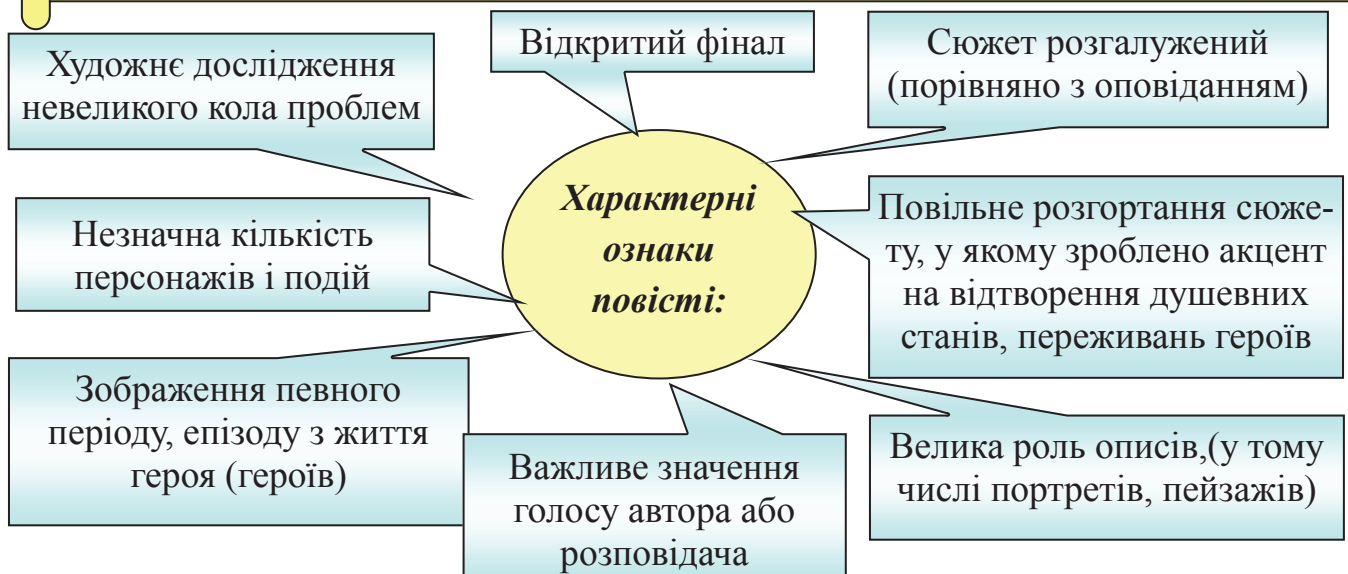
Зав'язка: → ключовий момент розгортання подій, різкий поворот у іншому перебігу.

Розвиток дії: → подальше розгортання подій, розкриття Характерів.

Кульмінація: → момент найвищого напруження в розвитку дії (у великих творах буває кілька кульмінаційних моментів).

Розв'язка: → події, що завершують твір, вирішують основні питання й конфлікти у творі.

Повість - жанр літератури, прозовий твір, у якому розповідається про події, об'єднані довкола одного-двох персонажів. За широтою охоплення життєвищ явищ посідає проміжне місце між романом та оповіданням.

**Марк Твен
«Пригоди Тома Соєра»**

**Зберегти своє дитинство - означає залишитися безсмертним.
М. Пришвін**

Рік видання:
1875

“Я розповів у «Томі Соєрі» про власні витівки. Я був бешкетником і завдавав своїй матері чимало турбот”.

Жанр:
повість

автобіографічна,
пригодницька,
шкільна

Автобіографічний твір - твір, у якому автор використовує епізоди з власного життя.

Місце дії:

маленьке американське містечко Санкт-Петербург

Головні герої:

Том Соєр

тітка Поллі

Сід – двоюрідний брат

Беккі Тетчер

Гекльберрі Фінн

Джо Гарпер

індіанець Джо

Мефф Поттер

вдова Дуглас

Тема:

захоплюючі пригоди Тома та його друзів.

Ідея:

уславлення радісного світу дитинства, дружби, щирості, небайдужості, взаємодопомоги.

Прототипи:

Беккі – Лаура Хокінс, що жила по сусідству з Семом.

Гек Фінн – портрет Тома Бленкеншипа.

Сід – це Генрі, молодший з синів Клеменсів.

Поллі – Олівія Клеменс, мати письменника

Елементи сюжету:

Експозиція:

покарання Тома тіткою Поллі.

Зав'язка:

на цвинтарі.

Розвиток дії:

муки сумління Тома та Гека; хлопчачки на острові; несподіване повернення хлопців; благородний вчинок Тома в школі.

Кульмінація:

Том у суді; нові розваги - пошуки скарбів; Том і Беккі в печері.

Розв'язка:

загибель індіанця Джо; Том і Гек розбагатіли.

Елеанор Портер (1868-1920)

Життя - це просто дивна казка.
Н. Красоткіна

Народилась в м. Літлтоні штату Нью-Гемпшир в родині англійських емігрантів.

1868

Освіту здобула в місцевій школі.

Вчилася співу в консерваторії в Бостоні і з успіхом виступала на світських концертах і в церквах.

Вийшла заміж (чоловік був підприємцем.) Багато подорожували, згодом оселилися в Нью-Йорку.

1892

Кілька своїх оповідань надіслала до відомого в Америці християнського журналу "Крістіан Гералд" і їх надрукували.

1901

Працювала під псевдонімом Елеанор Стюарт.

1820

Вийшов друком перший роман «Перетнути потік».

1907

Вийшов друком найвідоміший роман "Полліанна" й одразу здобув визнання в Америці.

1913

По всій Америці створювалися "Клуби Полліанни", члени яких змагалися між собою в умінні грати в радість.

1915

Вийшла друком нова книга "Юність Полліанни".

У США на честь Полліанни святкують День радості.

Літературній героїні Е. Портер Полліанні поставили пам'ятник.

За життя письменниці книга "Полліанна" перевидавалася 47 разів.

За менше ніж двадцять років творчої праці встигла написати чотирнадцять повістей і романів, а також випустити чотири збірки оповідань.

Полліанна стала не менш відомою серед різних поколінь, аніж Том Сойєр і Гекльберрі Фін.

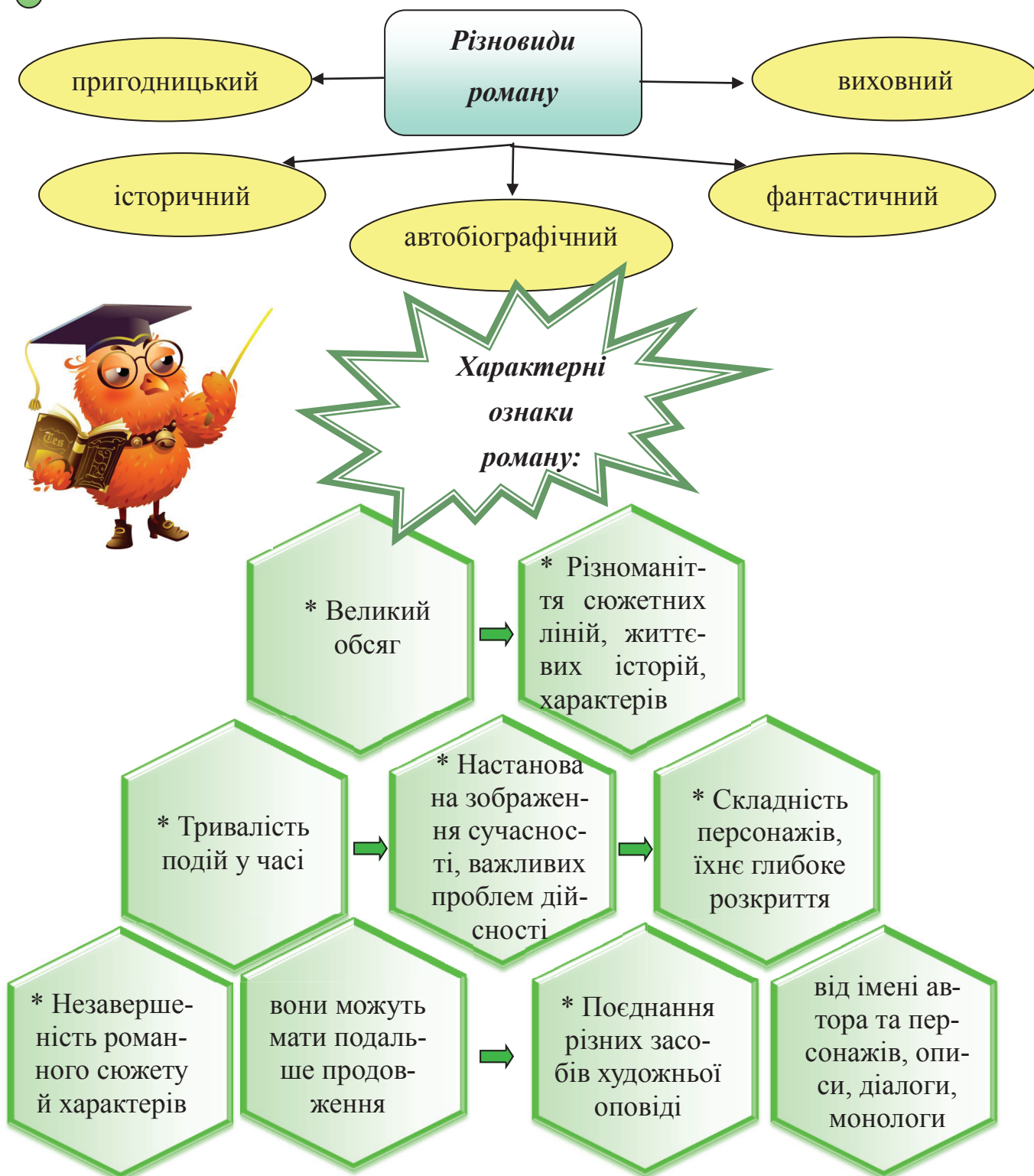
Твори Елеанор Портер можемо читати в перекладах: Віри Наливаної, Марії Карнаух-Шурпик, Богдани Гори.

Теоретична скарбничка
Роман

Чого б ти не навчався, ти навчаєшся для себе.
(Петроній)

Роман - один із жанрів художньої літератури, прозовий твір, місткий за обсягом, складний за будовою, у якому широко охоплено важливі проблеми, життєві події, розкрито історії багатьох персонажів протягом значного проміжку часу.

Елеанор Портер
«Полліанна», 1913р.

Радість – всевітуча пружина,
Радість – творчості душа.
Ф. Шиллер

Жанр: роман.

Тема: розповідь про життя дитини-сироти, яка твердо запам'ятала науку добра від своїх покійних батьків.

Ідея: у житті завжди є привід для радості, навіть у найскрутнішу хвилину можна знайти для себе розраду, головне - мати для цього бажання.

Головні:

Персонажі роману:

Другорядні:

Полліанна, міс Поллі Гаррінгтон, кухарка Ненсі, садівник Том, водій Тімоті, хлопчик - Джиммі Бін, містер - Джон Пендлтон, лікар Чілтон.

місіс Сноу-інвалід, її донька, пастор - Пол Форд, удова - місіс Бентон, місіс Пейсон, місіс Гарбел.

Елементи сюжету

Експозиція: опис будинку міс Поллі Гаррінгтон червненого ранку, коли має приїхати Полліанна.

Зав'язка: лист Байта про те, що Полліанна відіслана до тітки .

Розвиток дії: знайомство Полліанни з тітонькою Поллі; нові звичаї в будинку після приїзду дівчинки; знайомство та дружба Полліанни з мешканцями Белдінгсвіла; «гра в радість».

Кульмінація: автомобільна аварія, після якої Полліанна стає нерухомою; випадково почутий діагноз про те, що хвороба невиліковна; прихід лікаря Чілтона, який подарував Полліанні надію на одужання.

Розв'язка: Полліанна пише листа своїй тітоньці про нові зроблені кроки до одужання (щодня збільшуючи їх на два).

Утілення сюжету роману «Полліанна» Е. Портер у мистецтві

1960р. «Полліанна» - фільм (реж. Д. Свіфт), США
1986 р. «Історія Полліанни, дівчинки любові» - анімаційний серіал (реж. К. Кусиба), Японія
2003р. «Полліанна» (реж. С. Хардінг), Великобританія.

Льюїс Керролл
(Чарльз Лутвідж Доджсон)
(1832 – 1898)

Дитинство – не вік, а стан душі.
А. Ліндгрєн

Жив в Англії, коли на троні була королева Вікторія, яка правила країною 64 роки (1837-1901). Ця доба отримала назву «вікторіанська».

У 19 років вступив до найдавнішого університету світу - Оксфордського.

Українською мовою твори перекладали: Валентин Корнієнко, Бушинова, Петро Таращук, Микола Лукаш, Леонід Горлач.

У 23 р. став викладачем математики і логіки коледжу Крайст-Черч (Церкви Христа) цього університету.

У 25 - здобув ступінь магістра математики.

Обожнював різні ігри (шахи, крокет, більярд, тріктрак).

У 29р. був посвячений у сан диякона.

Захоплювався малюванням і літературою.

47 років працював у коледжі Крайст Черч. Саме в цей період написав «Аліса в Країні Див», «Аліса в Задзеркаллі».

Був завзятим театралом і фотографом.

Розробляв різноманітні мовні ігри, головоломки.

За мотивами казок знято понад 40 фільмів режисерами різних країн світу - США, Канади, Великобританії, Німеччини, Росії.

Розробляв спеціальні прийоми для запам'ятовування великого ряду цифр, математичні загадки.

Широковідомим є мультфільм українського режисера Єфрема Пружанського (1981р.).

Мав великий інтерес до вивчення мови, де, на його думку, все також має свою логіку.

Перший анімаційний фільм був зроблений на студії Уолта Діснея у 1951р.

*Теоретична скарбничка
Фантастика*

Картина світу, створена Керроллом,
- це нереальна реальність.
К. Чуковський

Фантастика
(з грецьк. здатність уявляти)

те, чого не існує в
реальній
дійсності.

світ уявлень та образів митця,
який базується на основі
засвоєних раніше фактів із
реального життя; творча уява.

різновид художньої літератури,
заснований на
вигадці, творчій уяві,
фантазії.

до цього різновиду можуть
належати будь-які жанри:

оповідання

казка

повість

роман...

Характерні ознаки фантастики
як різновиду художньої літератури:

незвичайність подій і
образів;

порушення усталених уявлень
про час і простір;

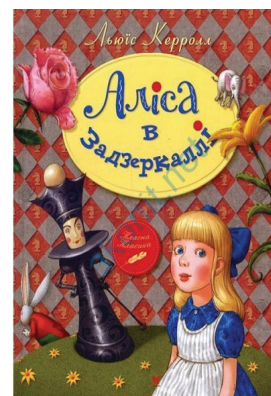
дивні перетворення персонажів й
усього фантастичного світу;

чарівність предметів і явищ;

дивні імена і назви;

стрімкі й неймовірні повороти сюжету;

мовні новації письменника
(пошук нових слів і виразів для
відтворення дивовижного світу).

Льюїс Керролл
«Аліса в Країні Див»

Немає англійця, який не виріс би на
«Алісі в країні Див». (К. Буличов)

Історія створення:

4 липня
1862р.

Ч. Л. Доджсон,
священник Робінсон Дакворт,
доньки ректора Лідделла:
Лоріна Шарлотті - 13р.,
Аліса - 10р., Едіт - 8р.

“Пригоди
Аліси
під зем-
лею”

Тема

дивовижні, фантастичні при-
годи дівчинки Аліси вві сні

Жанр:

повість-казка

Ідея

слід прагнути до пізнання
світу, мріяти, бути чесним та
сміливим, цінувати прості
радощі життя, щасливе ди-
тинство.

Елементи
сюжету

Експозиція: розповідь про дівчинку Алісу, яка зану-
дгувала біля сестри, що читала нецікаву книжку.

Зав'язка: Аліса біжить за Білим Кроликом, падає в
кролячу нору й потрапляє в Країну Див.

Розвиток дії: Аліса зменшується та збільшується,
зустрічається з Герцогинею, чаює в Капелюшника й
шаленого Зайця, грає в крокет.

Кульмінаційний момент: Аліса сміливо захищає
садівників, Чеширського Кота, не боїться Королеви.

Розвиток дії: Аліса слухає розповіді Казна-Що-Не-
Черепahi.

Кульмінаційний момент: Аліса виступає на суді,
не боячись високопосадових осіб і єдина керується
здоровим глуздом.

Розв'язка: Аліса стає нормального зросту й прокида-
ється.

**Марина Цвєтаєва
(1892-1941)**

**Душа летить в дитинство,
як у вирій...
(Л. Костенко)**

1. Народилася
26 вересня 1892
року в Москві.

2. Батько, професор Московського університету Іван Володимирович Цвєтаєв, був засновником і першим директором Музею мистецтв - нині Державний музей образотворчого мистецтва імені О.С. Пушкіна.

3. Мати, Марія Олександрівна Мейн, була талановитою піаністкою, ученицею видатного російського композитора Антона Рубінштейна. Вона захоплювалася поезією, писала вірші.

4. У нашому домі музика лилася звідусіль", - згадувала Марина Цвєтаєва про роки свого дитинства.

9. Почала друкувати свої вірші у 16 років, таємно від сім'ї.

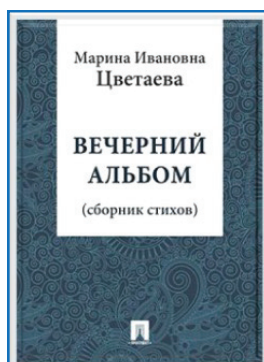
5. У п'ять років вона прочитала твори Пушкіна, який назавжди залишився для неї Першим Поетом, мірилом висоти поезії.

6. З шести років почала писати вірші російською, французькою, німецькою мовами .

8. Продовжила навчання в Італії, Швейцарії, Німеччині, Франції .

7. Навчалась в католицьких пансіонах, в жіночій гімназії в Ялті, в приватних Московських пансіонах.

10. 1910 року, потайки від рідних видає свою першу поетичну збірку "Вечірній альбом"

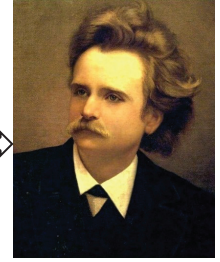
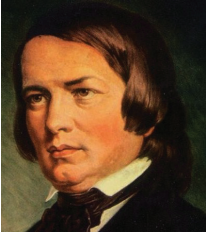
11. Читачі, які познайомилися з цією книгою юної авторки, одразу зрозуміли, що в Росії з'явилася нова поетична зірка.

Марина Цвєтаєва
«Книжки в обкладинках червоних»

Із книжкою так добре вдома...
М. Цвєтаєва

Вірш входить у розділ «Дитинство» збірки «Вечірній альбом»

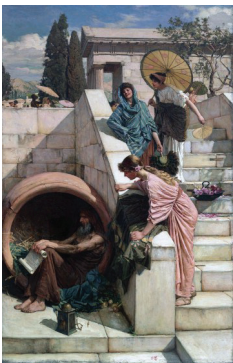
Едвард Гріг (1843-1907) - норвезький композитор періоду романтизму, музичний діяч, піаніст, диригент, основоположник норвезької професійної композиторської школи.

Роберт Шуман (1810-1856) - видатний німецький композитор, диригент, музичний критик та громадський діяч.

Цезар Антонович Кюї (1835-1918) - російський композитор та музичний критик, професор військової фортифікації, інженер-генерал.

Принц і жебрак, індіанець Джо, Беккі, Том Соєр, Гек Фінн - герої творів Марка Твена

Диоген - давньогрецький філософ, який за легендою жив у діжці.

Ліричний герой – образ, що виникає в уяві читача під враженнями висловлених у творі почуттів, переживань, роздумів. Часто в образі ліричного героя можна впізнати самого автора.

Тема: розповідь про улюблені книги, які супроводжували дитинство ліричної героїні.

План:

1. Спогади про дитинство, про любов до читання, музики, фантазій.

2. Опис хвилюючих моментів із улюблених книг.

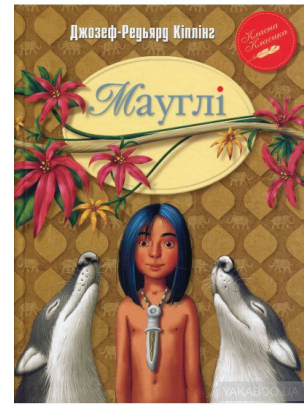
3. Печаль від неможливості повернення в минуле, у щасливу пору дитинства.

Сучасна література

Теоретична скарбничка
Класична та сучасна література

Класичні твори
(або класика)

твори, у яких порушені питання актуальні за будь-яких часів, а образи мають загальнолюдський зміст та стали вони надбанням не тільки національної, а й світової літератури.

Авторів класичних творів називають *класиками*.

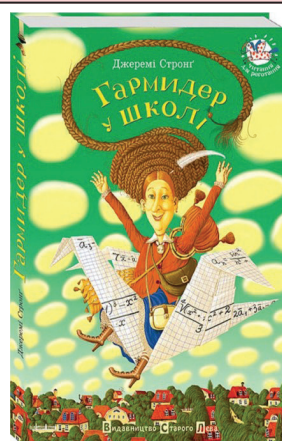
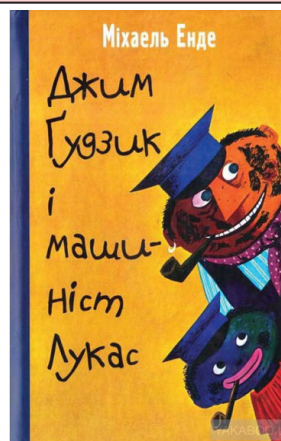
Г. Гете, Г. Гейне, Дж. Кітс, М. Цветаєва, М. Твен, Е. Портер, Л. Керролл, О. Пушкін, Г. К. Андерсен, О. Уайльд, Е. Сетон-Томпсон, Р. Кіплінг та ін.

Сучасні твори

літературні твори, що з'являються в наш час (тобто в останні десятиліття й по сьогодні)

Сучасні дитячі письменники: Роальд Дал, Пауль Маар, Туве Янсон, Джермі Стронг, Ян Улоф Екгольм, Астрід Анна Емілія Ліндгрен, Міхаель Андреас Гельмут Енде, Крістіне Нестлінгер.

Теоретична скарбничка Персонаж, герой

Персонаж:

будь-яка дійова особа літературного твору

можуть бути люди, тварини, олюднені образи речей, явища природи

За призначенням у сюжеті персонажі бувають:

головні

впливають на розвиток сюжету, відіграють провідну роль у розвитку подій

Поняття “персонаж” ширше за поняття “герой”.

другорядні

не впливають на розвиток подій, але необхідні для розуміння головних персонажів, середовища

Герой:

головний персонаж, який відіграє активну роль у розвитку сюжету

наділений яскравим характером, виразними індивідуальними рисами

змальований багатогранно в його вчинках, зв'язках з середовищем, з іншими персонажами

Героїв у творі може бути не один, а декілька.

Поняття “герой” і “персонаж” інколи можуть використовуватися як синоніми, але повної тождності між ними немає.

Засоби створення образу героя:

- ◇ портрет;
- ◇ учинки,
- ◇ зображення його переживань, думок, прагнень, рис характеру;
- ◇ мова героя;
- ◇ стосунки героя з іншими персонажами;
- ◇ різні оцінки героя (автором, іншими персонажами);
- ◇ опис середовища та зв'язків із ним героя та ін.

Роальд Дал
(1916-1990)

**Просто читай, і нехай слова
тішать твій слух... (Р. Дал)**

Названий на честь національного героя Норвегії Руаля Амундсена.

Батьки - норвезькі емігранти.

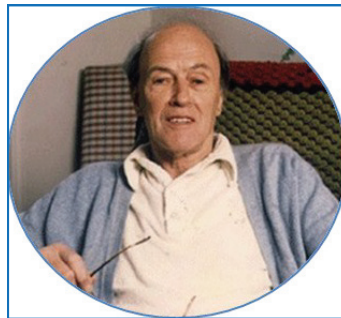
Освіта:

Великобританія

Народився 13 вересня 1916 року, Кардіфф, Південний Уельс, Великобританія.

Мав гарні успіхи в спорті.

Навчався в пансіоні для хлопчиків (коледж у Рептоні, Дербі).

Вказували на повну відсутність літературних здібностей.

Захоплення:

Книги, колекціонував картини, фотографія.

Вищу освіту вирішив не здобувати.

Професія:

«Джеймс і гігантський персик».

Професійний англійський розвідник у США.

Влаштувався на роботу до нафтової компанії «Шелл» і перебрався до Африки.

Під час Другої світової війни був льотчиком-винищувачем у Найробі (Кенія).

Писав для власних дітей і не збирався спочатку їх публікувати.

Найвідоміші твори для дітей:

«Чарлі і шоколадна фабрика»

Після війни цілком присвятив себе творчості, багато писав для дорослих. У 1983 році нагороджений премією «Word Fantasy Award».

«Гремліни»

Автобіографічні повісті: «Хлопчик» та «Польоти поодинці»

Усього написав 17 книг для дітей.

До списку «200 кращих книг за версією BBC» увійшло 9 книг Роальда Дала.

«Матильда»

Роальд Дал
«Чарлі і шоколадна фабрика», 1964р.

Бо що посіявш - те й пожнеш,
І від розплати не втечеш.
З пісні умпа-луппа

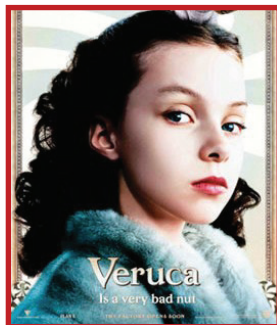
Жанр: повість-казка

Віллі Вонка

Август Глуп

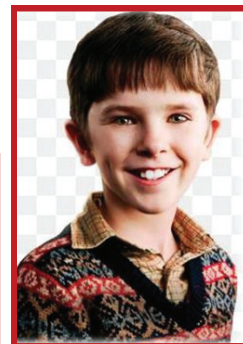
Верука Солт

Віолета Борегард

Майк Тіві

Чарлі Бакет

**Елементи
сюжету**

Експозиція: життя і мрії родини Бакетів.

Зав'язка: щасливий квиток Чарлі.

Розвиток дії: пригоди в чарівному світі шоколадної фабрики.

Кульмінація: Чарлі залишився один на фабриці.

Розв'язка: Чарлі разом з родиною переїздить на фабрику Віллі Вонки.

Тема: цікаві пригоди хлопчика Чарлі та його друзів на казковій шоколадній фабриці.

Ідея: найголовніше для людини в її житті - це мати чудову родину, яку об'єднує любов, повага та взаєморозуміння.

Туве Янсон
(1914 -2001)

Нехай зустрічаються зі мною
в моїх книжках!.. (Туве Янсон)

Освіта:

Отримала диплом факультету красних мистецтв Шведської Художньої Академії.

Стажувалася в художніх школах Франції, Німеччини, Італії.

Професія:

Спеціалізувалася на карикатурі.

Першу персональну виставку було відкрито в Гельсінкі у 1943 році.

Професійна художниця, з 10-річного віку ілюструвала популярний дитячий журнал у Фінляндії.

Основні твори:

«Капелюх Чарівника»,
«Комета прилітає»,
«Небезпечне літо»,
«Зима-чарівниця».

Цикл повістей про Мумі-тролів приніс Туве Янсон всесвітню славу.

Зростала у творчій атмосфері.

Сім'я:

Мати - відома художниця Сігне Гаммартсен, ілюстратор книг; батько - визнаний скульптор Віктор Янсон.

Енергійна й талановита тітонька любила ліпити з гіпсу чудернацькі фігурки.

Брат Пер-Улоф - відомий фотограф, другий брат - Ларс - художник.

Захоплення:

Любила англійську літературу.

Працювала над ілюстраціями до книг Льюїса Керролла та Рональда Руела Толкіна.

Пристрастю був театр, де з її ініціативи почали ставити вистави про мумі-тролів.

З 2002 року у Фінляндії засновано премію імені Туве Янсон, яку вручають письменникам, котрі пишуть для дітей.

Туве Янсон
«Капелюх Чарівника»

**Світ дітей - це пейзаж, намальований
яскраво...
(Туве Янсон)**

У дитинстві Туве Янсон сперечалася зі своїм братом Ларсом і, передражняючи його, намальовала на стіні маленького бегемотика.

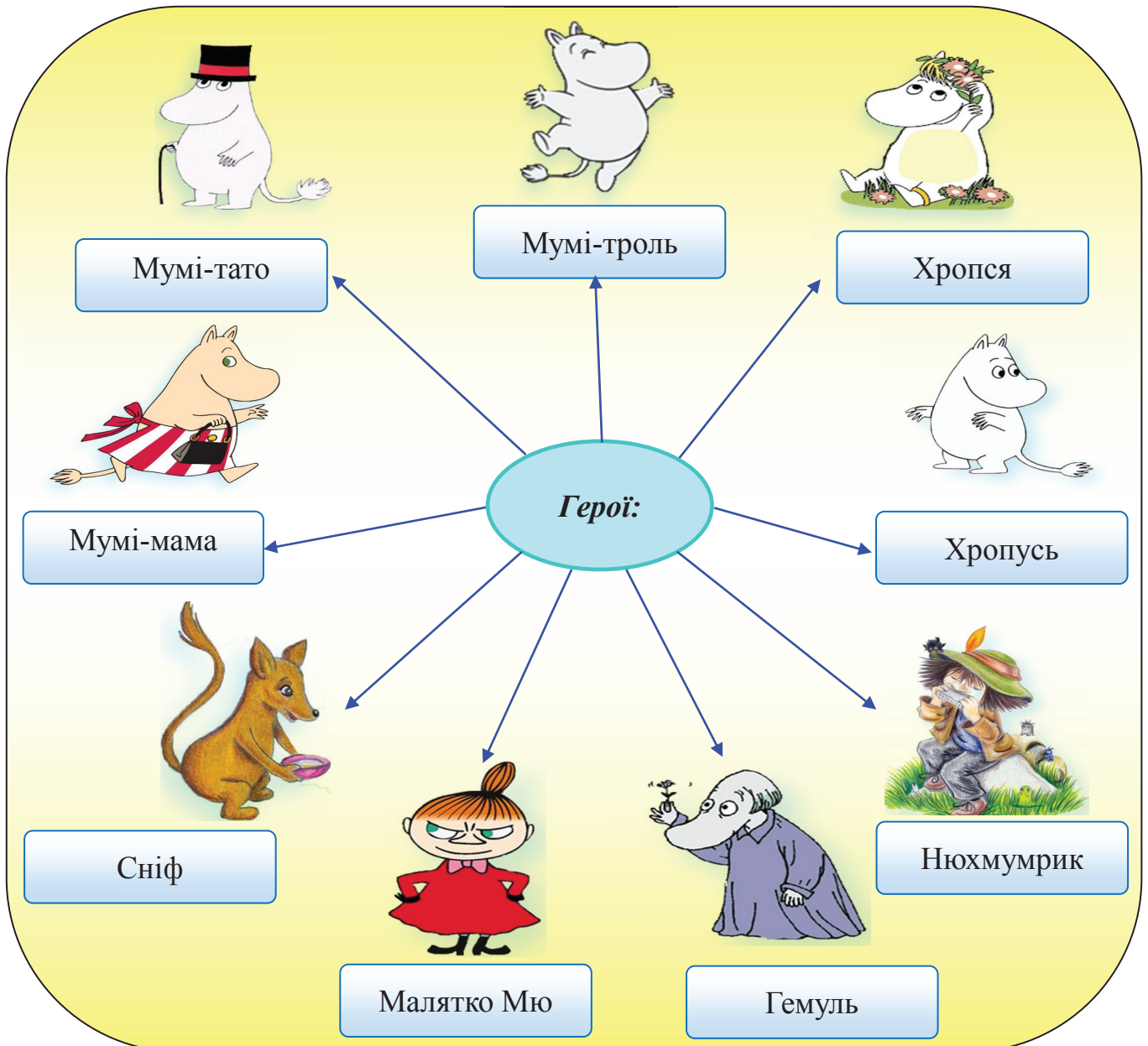
Жанр: казкова
повість

Місце дії:
Д олина
Мумі-тролів.

Задовго до того, як Мумі-троль зажив самостійним життям на сторінках її літературних казок, вона зображала його маленьку постать на карикатурах замість власного підпису.

Тема: розповідь про знайдений капелюх Чарівника й пригоди Мумі-троля і його друзів.

Ідея: уславлення доброти, дружби, взаємодопомоги, теплих і щирих людських взаємин, родинного тепла та порозуміння.

Пауль Маар (нар. 1937 р.)

Неможливо писати для дітей,
якщо не заглиблюватися у власне
дитинство.
(П. Маар)

Компакт-біографія

Пауль Маар - популярний німецький дитячий письменник, драматург, ілюстратор, перекладач, автор понад 50 творів.

Народження

13 грудня 1937 року, місто Швайнфурт, Німеччина.

Родина

Рано втратив матір. Вихованням онука опікувався дід. Нині мешкає з дружиною, дітьми та онуками в Бамберзі.

Освіта

Навчався у Швайнфуртській гімназії та в Академії

Професія

Художник-декоратор сцени, художник-ілюстратор, сценічний фотограф та перекладач; упродовж десяти років викладав мистецтвознавство.

Захоплення

Театр, література. Об'їхав півсвіту з лекціями про німецьку дитячу літературу. Він її представляв у Бразилії, Колумбії, Еквадорі, Чилі, Японії, Кореї, Китаї, Турції, Єгипті, Франції, Іспанії, Італії, Бельгії, Нідерландах, Португалії, Австралії, Новій Зеландії, Польщі, Росії, В'єтнамі, Швеції та Угорщині.

Літературна діяльність

З 1976 р. присвятив себе літературній діяльності. Найвідоміші цикли творів - про Маленького Кенгуру, Суботика та Пана Бело. Книги перекладено англійською, французькою, італійською, іспанською, китайською, японською, російською, українською, польською, данською, фінською, норвезькою, латиською мовами.

Нагороди

лауреат Німецької молодіжної літературної премії, Державна премія Австрії з літератури, Премія братів Грімм, премія Е. Т. А. Гофмана, Баварська Премія Культури в 2005р., Премія Вольфрама фон Ешенбаха у 2009р., Німецька Читацька Премія у 2009р., Літературна Премія Академії Красних Мистецтв Баварії у 2009р., Премія Віденського Дитячого Журі у 2011р.

Пауль Маар
«Машина для здійснення бажань»

... Здійснювати власні бажання самотужки...
(П. Маар)

Герої твору:

Суботик – це дивовижна маленька істота з цупкою рудою чуприною. Замість носа у нього хоботець, обличчя все у синіх цятках, за допомогою яких можна здійснювати бажання. Любить ласувати деревиною, гумою чи папером. Вміє складати вірші про події, що відбуваються у його житті. Веселий, пустотливий.

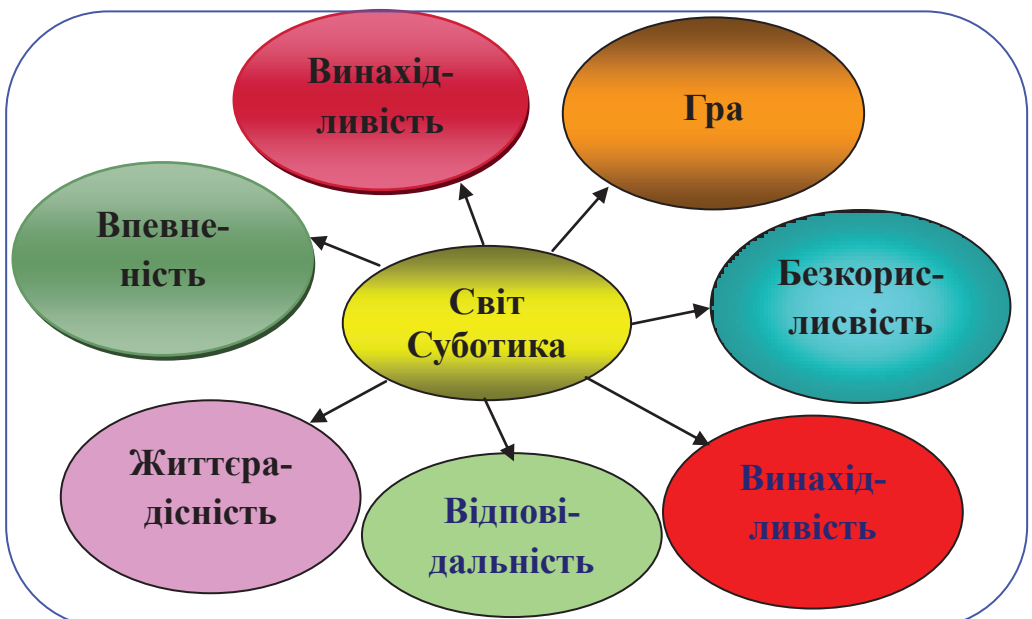
Пан Пляшкер – названий батько Суботика. Несміливий закомплексований дорослий чоловік. Живе у найманій квартирі. Боїться свою хазяйку та свого начальника. Має багато бажань, але не може сам нічого зробити.

Пані Моркван – власниця квартири, у якій живе пан Пляшкер. Строга, серйозна пані, любить чистоту. Вимоглива до свого мешканця.

Вікторакус – друг пана Пляшкера. Дуже відповідальний. Любить тварин та птахів. Добросердечний, запальний.

ВИСНОВКИ

Уроки зарубіжної літератури сприяють формуванню сучасної особистості, яка живе в цивілізованому світі й має знати та поважати духовні здобутки інших країн і народів, які виробило людство протягом багатьох тисячоліть. Предмет має прищеплювати естетичний смак, розвивати морально-етичні почуття читачів, розширювати світогляд, здійснювати порівняльний аналіз особливостей розвитку різних літератур, формувати усвідомлення місця національних культурних надбань серед інших народів і культур. Різні методи й прийоми роботи над художнім текстом сприяють кращому запам'ятовуванню й осмисленню проблем, порушених і розв'язаних у ньому.

Проблема важливості використання інтерактивних завдань неодноразово досліджувалася в методичній літературі.

Я сподіваюся, що використання поданого матеріалу доповнить методичну скарбничку кожного учителя зарубіжної літератури.

Сучасні уроки зарубіжної літератури мусять формувати уважного, вдумливого читача з добре розвиненими розумовими, творчими та пізнавальними здібностями, який, працюючи з художнім твором, максимально наблизиться до авторського задуму, буде готовий до критичного аналізу.

Учитель повинен підготувати читача, який зуміє сприйняти твір не як звичайну інформацію про героїв та події, а, враховуючи закони мистецтва, глибше осмислити твір як явище певного етапу розвитку культури народу.

Щоб підготувати вдумливого читача, необхідно виховати ерудовану, інтелектуально й духовно розвинену особистість. Учень повинен відчувати авторський стиль, характерні особливості різних країн та епох.

Застосовуючи інтерактивний матеріал навчально-методичного посібника, учитель зможе сформувати ключові компетентності учнів на уроках зарубіжної літератури.

Якщо учитель у комплексі буде застосовувати запропоновані завдання та використовувати названі види робіт, то він, звісно, досягне успіху у формуванні

справжнього читача.

Отже, уміти читати - це високе мистецтво. Цьому мистецтву потрібно наполегливо вчитися. А формувати читача – це спільна справа, і її можна успішно вирішити спільними зусиллями педагога та учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий довідник школяра: Гуманітарні та суспільні науки: 5 - 11 (12) класи.- 3-є вид. випр. та доп./за ред. Р. Дерев'янченка - Х.: "ШКОЛА", 2008.- 1072с.
2. Гузь О. О. Світова література. Конспекти уроків. 5 клас. - Тернопіль.: "Мандрівець", 2014.-376с.
3. Зарубіжна література: Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків. 5 клас/[Г. В. Бітківська, К. Н. Баліна, Ю.І. Лонська та ін.]. -К. : Грамота, 2005.– 344с.
4. Зарубіжна література. 5 клас: підруч. для закл. загальн. середн. освіти [Ніколенко О. М., Конєва Т. М., Орлова О. В. та ін.]. – [Вид. 2-е, допрацьоване відповідно до чинної навчальної програми]. - К.: Грамота, 2018.-256с.
5. Загоруйко О. Я. Світова література. 5 клас (за підручником Ніколенко О. М., Конєвої Т. М., Орлової О. В та ін.). -Х.: "Основа", 2014.-144с.
6. Ніколенко О. М. Книга для вчителя: Уроки зі світової літератури в 5 класі/- К.: Грамота, 2013.-264с.
7. Паращич В. В. Усі уроки світової літератури. 5 клас. I семестр. - Х.: "Основа", 2014.-254с.
8. Паращич В. В. Усі уроки світової літератури. 5 клас. II семестр.- Х.: "Основа", 2014.-251с.

Ейдос-конспект (відповіді до стор. 47)

1. 31 жовтня 1795 р. народився в м. Лондоні (Англія).
2. У північній частині Лондона знаходиться будинок-музей поета.
3. Батько був конюхом, згодом став господарем великого кінного двору.
4. У 1817 р. було опубліковано першу збірку поезій.
5. У 1820 р., за рекомендацією лікарів, змушений був переїхати в Італію до Неаполя.
6. Переїхав у Рим.
7. 23 лютого 1821 р. у двадцятип'ятирічному віці в м. Римі (Італія) помер Джон Кітс.

Данія – країна, у якій народився, жив і творив Г. К. Андерсен.

Оденсе – місто, у якому народився майбутній казкар.

Стрів Фюн - на цьому острові розташоване місто Оденсе.

Чоботар – батько був бідним чоботарем.

«Жив мною» - хоча батько був зайнятий важкою працею, щоб забезпечити сім'ю, він оточив сина великою любов'ю і турботою. Він майстрував йому іграшки, розповідав народні казки, читав твори різних письменників. В автобіографії «Правдива історія мого життя» (1846) Андерсен писав: «Мій батько виконував всі мої бажання. Він жив мною. У вихідні робив для мене збільшувальне скло, улаштовував театр, виготовляв малюнки, які можна було змінювати, а з них складати історії».

Праля – мама була пралею.

Перекази – від своєї матері Ганс почув багато народних переказів і пісень.

Фантазер – Ганс ріс великим мрійником і фантазером. Інтерес до іграшок і вигадкування історій, пов'язаних із ними, письменник зберігав протягом усього життя.

Різдво – у 1835р., у переддень Різдва, вийшла друком невеличка книжка «Казки для дітей».

158 – усього Г. К. Андерсен написав стільки казок.

24 – до 1872р. Г. К. Андерсен видав 24 збірки казок.

145 – ще за життя письменника його казкові твори почали перекладати англійською та іншими мовами світу (нині його казки перекладено 145 мовами).

Музей – співвітчизники Г. К. Андерсена зберігають пам'ять про нього. У Копенгагені та в його рідному містечку Оденсе створено музеї письменника.

Премія – з 1956р. засновано міжнародну Літературну премію імені Г. К. Андерсена, якою нагороджують найкращих дитячих письменників, художників та ілюстраторів.

Добро – у казках Г. К. Андерсена добро і любов перемагають.

Смуток – інколи його твори залишають легкий смуток.

Підписано до друку 11.02.2020.
Формат 60×84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний.
Друк. арк. 10,5. Умов. друк. арк. 9,8. Обл.-видавн. арк. 12,5.
Наклад 100 прим. Зам. № 730/1.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
Свідоцтво про державну реєстрацію ФОП
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

Видавець ТОВ «ТВОРИ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.
21027, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а, прим. 143.
Тел.: (0432) 603-000, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852.
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>